

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

УНИВЕРЗИТЕТСКИ БИЛТЕН

април 2020 година
Штип

Број 252, 15 април 2020 година

СОДРЖИНА

РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ЗА НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ ТОКСИКОЛОШКА ХЕМИЈА (30611) И МЕДИЦИНСКО-ЛАБОРАТОРИСКИ ИСТРАЖУВАЊА И АНАЛИТИКА (30706) НА ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП	3
РЕЦЕНЗИЈА НА РАКОПИСОТ „МЕТОДИКА НА ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА РАБОТА ПО РАЗВОЈ И КУЛТУРА НА ГОВОРОТ КАЈ ДЕЦАТА ОД 3 ДО 8 ГОДИНИ“ ОД ПРОФ. Д-Р КИРИЛ БАРБАРЕЕВ И М-Р ЕЛЕНА ТАШКОВА, ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП	26
РЕЦЕНЗИЈА НА УЧЕБНИКОТ „МЕТОДИКА НА ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА РАБОТА ПО РАЗВОЈ НА КУЛТУРА НА ГОВОРОТ КАЈ ДЕЦАТА ОД 3 ДО 8 ГОДИНИ“ ОД АВТОРИТЕ ПРОФ. Д-Р КИРИЛ БАРБАРЕЕВ И М-Р ЕЛЕНА ТАШКОВА	32
РЕЦЕНЗИЈА НА РАКОПИСОТ „МЕТОДИКА НА ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА РАБОТА ПО РАЗВОЈ И КУЛТУРА НА ГОВОРОТ КАЈ ДЕЦАТА ОД 3 ДО 8 ГОДИНИ“ ОД АВТОРИТЕ ПРОФ. Д-Р КИРИЛ БАРБАРЕЕВ И М-Р ЕЛЕНА ТАШКОВА	34
РЕЦЕНЗИЈА НА РАКОПИСОТ „ТРАНСПОРТ И ЛОГИСТИКА“ ОД ПРОФ. Д-Р РИСТЕ ТЕМЈАНОВСКИ, ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП	36
ПРЕГЛЕД НА НАСЛОВИ НА ТЕМИ ЗА ИЗРАБОТКА НА МАГИСТЕРСКИ И СПЕЦИЈАЛИСТИЧКИ ТРУДОВИ ОДОБРЕНИ ОД НАСТАВНО- НАУЧНИОТ СОВЕТ НА ЕДИНИЦАТА	41

Издавач:

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

Уредник на издавачка продукција: проф. д-р Лилјана Колева Гудева

Главен и одговорен уредник: проф. д-р Блажо Боев

Уредници: проф. д-р Мишко Џидров, м-р Ристо Костуранов

Лектор: Даница Гавриловска-Атанасовска

Техничко уредување: Кире Зафиров

Печати: Печатница „2- Август“ - Штип

ISSN: 1857- 8497

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ЗА НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ
ТОКСИКОЛОШКА ХЕМИЈА (30611) И МЕДИЦИНСКО-ЛАБОРАТОРИСКИ
ИСТРАЖУВАЊА И АНАЛИТИКА (30706) НА
ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ ПРИ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр. 2002-57/7 од 3.3.2020 година донесена на 238. седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на 3.3.2020 година, формирана е Рецензентска комисија за избор на еден наставник во сите звања за наставно-научните области токсиколошка хемија (30611) и медицинско-лабораториски истражувања и аналитика (30706) на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип во следниот состав:

1. Проф. д-р Татјана Кадифкова - Пановска, редовен професор во областите токсикологија и општа и клиничка биохемија на Фармацевтскиот факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје – претседател;
2. Проф. д-р Биљана Антонијевиќ, редовен професор во областите токсиколошка хемија и клиничко-токсиколошки анализи, раководител на Катедра за токсикологија „Академик Данило Солдатовиќ“ на Фармацевтскиот факултет при Универзитетот во Белград, Белград, Србија – член;
3. Проф. д-р Биљана Ѓорѓеска, редовен професор во областите аналитика на лекови и аналитичка хемија на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип – член.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на 18.2.2020 година и во предвидениот рок се пријави еден кандидат:

- Д-р Даринка Ѓорѓиева-Ацкова, доцент на Факултетот за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Пријавата на кандидатката е навремена, комплетна и ја содржи следнава документација:

- Диплома за одбранет докторски труд во оригинал и четири копии заверени кај нотар;
- Диплома за одбранет магистерски труд, копија заверена на нотар;
- Диплома за завршен прв циклус на студии во странство, превод на дипломата, одлука за нострификација од МОН и еквиваленција на оценки (сите заверени кај нотар);
- кратка биографија (во 4 примероци);
- листа на објавени научни и стручни трудови;
- по еден примерок од сите објавени трудови и објавен наставен материјал;
- сертификат за владеење на странски јазик (Cambridge Certificate) (заверен кај нотар);
- по еден примерок од магистерскиот и докторскиот труд (во електронска форма);
- дополнителни сертификати, одлуки и решенија;
- уверение за државјанство.

Врз основа на приложената документација од кандидатката, чест ни е на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки да му го поднесеме следниов:

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Кандидатката д-р Даринка Ѓоргиева-Ацкова е родена на 8.11.1978 год. во Струмица. Основно и средно образование завршува во Штип со континуиран одличен успех. Во учебната 1997/1998 г. се запишува на студии на Фармацевтскиот факултет при Медицинскиот универзитет во Софија, Р. Бугарија. Дипломира во 2002 г. како еден од десетте најдобри студенти во генерацијата и најдобар странски студент на Факултетот со просечен успех 9,60 со дипломскиот труд под наслов „Спектрофотометриска и денситометриска анализа на дермални лековити форми кои содржат салицилна киселина и резорцинол“. Веднаш по дипломирањето од 2002 до 2004 г., работи како фармацевт во ПЗУ „Лиа 56“ Софија, Р. Бугарија. Во 2004 година го положува стручниот испит во нашата држава и на 28.2.2005 год. се стекнува со лиценца за работа од Фармацевтската комора на РМ. Од 2005 до 2007 год. работи како фармацевт во ПЗУ „Здравје“ во Штип. Во 2007 г., со Одлука на Матичната комисија при основањето на Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип е избрана за помлад асистент на Високата здравствена школа.

Во ноември 2007 г. се запишува на постдипломски магистерски студии на Фармацевтскиот факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје на областа токсиколошка хемија. До 2009 год. ги положува сите испити предвидени во студиската програма со среден успех 9,89.

Во 2010 год. е реизбрана во истото звање, помлад асистент, на Факултетот за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

На 28.9.2011 год. ја одбранува магистерската теза со наслов „Генотоксични ефекти на ксенобиотици: компаративно истражување со растителни модели“, со што се стекнува со академскиот степен магистер по фармацевтски науки од областа токсиколошка хемија.

Во 2012 година (Универзитетски билтен бр. 80 од 15.5.2012 год.) е избрана во звањето асистент за научното подрачје фармација на Факултетот за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип. Во 2012 г. ѝ е одобрена изработка на докторски труд на Институтот за хемија, Природно-математички факултет, со наслов „Испитување на терапевтски радиофармацевтици базирани на моноклонални антитела и пептиди“. Докторската дисертација успешно ја одбранува на 6.2.2015 г. и се стекнува со научен степен доктор на хемиски науки. Од 2014 г. е и специјализант по токсиколошка хемија на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

Со Одлука на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, бр. 2002-198/11 од 25.8.2015 година, донесена на 146. седница на ННС, е избрана за наставник во звањето доцент на истиот факултет. Во рамките на првиот циклус на студии е ангажирана во наставата на прв и втор циклус интегрирани академски студии (Фармација и Општа медицина) за предметите Токсиколошка хемија, Метаболизам на лекови, Имунохемија со имунологија, Имунологија и Клиничко-токсиколошки анализи и стручните тригодишни студии (медицински лаборанти, акушерки) за предметите Клиничко-токсиколошки анализи, Имунологија и Вовед во имунологија. Ангажирана е и во наставата на студиската програма Биологија на Факултетот за природни и технички науки за изборниот предмет Имунологија.

Во рамките на вториот циклус на студии на Факултетот за медицински науки е ангажирана на предметите Инструментални анализи – одбрани поглавја и методи (2+0), Клиничко-токсиколошки анализи (2+3) и Токсиколошки анализи (2+3) на студиската програма за дипломиран стручен лаборант по медицинска лабораториска дијагностика, специјализиран за работа во хемиско-биохемиска лабораторија и дипломиран стручен лаборант по медицинска лабораториска дијагностика, специјализиран за работа во санитарно-хемиска лабораторија.

Кандидатката, во рамките на нејзината повеќегодишна работа во соработничко и во наставно-научно звање, е автор на повеќе трудови објавени во списанија со импакт фактор и во меѓународни научни списанија, автор е на наставни материјали за предавања и вежби објавени во е-библиотеката на Универзитетот „Гоце Делчев“, учесник е на повеќе настани од значење за академската соработка и развојот на фармацевтските и сродните интердисциплинарни науки во државата и во странство.

Го владее и активно се служи со англискиот (Cambridge English Level 1 Certificate in ESOL International and Council of Europe Level B2), бугарскиот, хрватскиот и српскиот јазик.

Општи и посебни услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање согласно со Законот за високото образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип

Законски (општи) услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање вонреден професор согласно со Законот за високото образование

1. Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студии на прв и втор циклус, за секој циклус посебно:
 - Кандидатката има остварено просечен успех од 9,60 на студии од прв циклус и просечен успех од 9,89 од втор циклус на студии;
2. Научен степен доктор на науки од научната област за која се врши изборот:
 - Кандидатката е доктор на науки со одбранета докторска дисертација со наслов „Испитување на терапевтски радиофармацевтици базирани на моноклонални антители и пептиди“ при Институтот за хемија, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје.
3. Претходен избор во звање
 - Со Одлука на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип бр. 2002-198/11 од 25.8.2015 година кандидатката е избрана во звањето доцент.
4. Да има способност за изведување на високообразовна дејност:
 - Кандидатката учествува во наставата на прв и втор циклус студии, се јавува како ментор на дипломски теми, како и член на комисији за изработка и одбрана на дипломски и стручни специјалистички трудови, а има и богата научноистражувачка и стручно-апликативна дејност.
5. Потврда за познавање на најмалку еден странски јазик:
 - Кандидатката има доставено потврда за познавање на англиски јазик.
6. Објавени најмалку 5 (пет) научни трудови во референтна научна публикација:
 - Кандидатката во изборниот период од 5 години од изборот во доцент до денот на поднесувањето на пријавата има објавено 15 научни труда кои претставуваат референтни научни публикации во смисла на Законот за високо образование. Сите се објавени на е-репозиториумот на УГД.

Кандидатката има објавено 8 научни труда во интернационални научни списанија со импакт фактор и тоа:

Р. број	Автор	Наслов на трудот	Списание	Импакт фактор
1.	Gjorgieva Ackova D, Smilkov K, Janevik-Ivanovska E.	Physicochemical evaluation of lyophilized formulation of p-SCN-Bn-DOTA- and p-SCN-Bn-DTPA-rituximab for NHL radioimmunotherapy.	Iranian Journal of Pharmaceutical Research, 2016; 15(3): 295-302	(IF (2015): 1,352; IF (5-year): 1,451). http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/16803
2.	Gjorgieva Ackova D, Smilkov K, Janevik-Ivanovska E, Stafilov T, Arsova-Sarafinovska Z, Makreski P.	Evaluation of Non-radioactive Lutetium- and Yttrium-labeled Immunoconjugates of Rituximab – A Vibrational Spectroscopy Study.	Macedonian Journal of Chemistry and Chemical Engineering, 2015; 34(2): 351-362	(IF 0,650). http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/12388
3.	Gjorgieva Ackova D, Kanjevac T, Rimondini L, Bosnakovski D.	Perspectives in Engineered Mesenchymal Stem/Stromal Cells Based Anti-Cancer Drug Delivery Systems.	Recent Pat Anticancer Drug Discov 2016; 11(1): 98-111	(IF: 4,295). http://eprints.ugd.edu.mk/15952/
4.	Gjorgieva Ackova D, Kadifkova-Panovska T, Bačeva Andonovska K, Stafilov T.	Evaluation of genotoxic variations in plant model systems in a case of metal stressors.	Journal of Environmental Science and Health, Part B; 2016; 51(5): 340-349.	(IF 1,202). http://eprints.ugd.edu.mk/15951/
5.	Gjorgieva Ackova D., Kotur-Stevuljevic J., Mishra C.B., Luthra P.M., Saso L.	Antioxidant properties of synthesized bicyclic thiazolopyrimidine derivatives as possible therapeutic agents.	Applied Sciences, 2019; 9(1), 113.	(IF 2.217 (2018); 5-Year Impact Factor: 2.287 (2018)) http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/21189
6.	Gjorgieva Ackova D., Smilkov K., Bosnakovski D.	Contemporary formulations for drug delivery of anticancer bioactive compounds.	Recent Patents on Anticancer Research, 2019, vol. 1(1), 19-31. DOI: 10.2174/1574892814666190111104834.	(IF 5-Year 2.876) http://eprints.ugd.edu.mk/21833/
7.	Smilkov K., Gjorgieva Ackova D., Cvetkovski A., Ruskovska T., Vidovic B., Atalay M.	Piperine: Old spice and new nutraceutical?	Current Pharmaceutical Design, 2019, 25(15): 1729-1739. DOI: 10.2174/1381612825666190701150803	(IF 2.412 (2018); 5-Year Impact Factor: 2.832 (2018)) http://eprints.ugd.edu.mk/22694/

8.	Šunderić M., Robajac D., Gligorijević N., Miljuš G., Nedić O., Smilkov K., Gjorgieva Ackova D., Rudić-Grujić V., Penezić A.	Is There Something Fishy About Fish Oil?	Current Pharmaceutical Design, 2019, 25(15): 1747-1759. DOI: https://doi.org/10.2174/1381612825666190705185800	(IF 2.412 (2018); 5-Year Impact Factor: 2.832 (2018)). http://eprints.ugd.edu.mk/22695/
----	---	--	--	--

Кандидатката има објавено и 7 труда од соодветната област и во референтни научни публикации во смисла на Законот за високо образование (меѓународни научни публикации без импакт фактор):

Р. број	Автор	Наслов на трудот	Списание	Година на излегување на списанието
1.	Gjorgieva Ackova D.	Heavy metals and their general toxicity on plants.	Plant Science Today, 2018; 5(1): 15-19. http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18934	2014
2.	Gjorgieva Ackova D, Smilkov K, Bosnakovski D.	Cell-based anticancer drug delivery systems.	Book Chapter in: Topics in Anti-Cancer Research, Atta-ur-Rahman, Zaman K. (Eds); 2016, vol.5, pp. 87-120, Bentham Science Publishers. Bentham Books. eISBN: 978-1-68108-333-9, 2016. http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/17105	/
3.	Gjorgieva Ackova D, Smilkov K, Janevik-Ivanovska E.	Preclinical studies for evaluation of antitumor effects and normal tissue toxicity of antibody conjugates.	Macedonian Pharmaceutical Bulletin, vol 62(s), 2016, 257-259. http://eprints.ugd.edu.mk/15949/	2001

4.	Gjorgieva Ackova D, Kadifkova-Panovska T, Baceva Andonovska K, Stafilov T.	Approach to detect possible genotoxic effects of metals in plants.	Macedonian Pharmaceutical Bulletin, vol 62(s), 2016, 295-297. http://eprints.ugd.edu.mk/15950/	2001
5.	Smilkov K, Gjorgieva Ackova D, Makreski P, Gjorgoski I, Janevik-Ivanovska E.	Approaches in evaluation of freeze-dried antibody conjugates.	Macedonian Pharmaceutical Bulletin, vol 62(s), 2016, 389-391. http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/17090	2001
6.	Sterjova M, Apostolova P, Dzodic P, Smilkov K, Gjorgieva Ackova D, Janevik-Ivanovska E.	Trastuzumab and its radioimmunoconjugates in treatment of cancer.	Macedonian Pharmaceutical Bulletin, vol 62(s), 2016, 417-419. http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/15936	2001
7.	Janevik-Ivanovska E, Gjorgieva Ackova D, Smilkov K, Gjorgoski I, Stafilov T, Makreski P, Arsova-Sarafinovska Z, Baloch L, Carollo A, Signore A, Duatti A.	Development and standardization of Rituximab-conjugates for labelling with Lutetium-177 and Yttrium-90.	Macedonian Pharmaceutical Bulletin, vol 62(s), 2016; 537-539.	2001

Посебни услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање согласно со Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип

1. Една рецензирана скрипта и практикум по предметот за кој се избира.
 - Кандидатката во периодот од изборот во наставно-научното звање доцент до денот на поднесување на документацијата по Конкурсот има објавено една скрипта и еден практикум кој кореспондира со истата. Дополнително има објавено и еден универзитетски учебник:

1. **Скрипта: Ѓоргиева Ацкова Д.** „Токсиколошка хемија за фармацевти“, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за медицински науки, 2017. ISBN: 978-608-244-424-6 (објавена рецензија во Универзитетски билтен бр. 195 од 1 септември 2017 год., Одлука за усвојување на рецензијата од ННС бр. 2002-246/64 од 3.10.2017 год.). <http://e-lib.ugd.edu.mk/633>; <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18935>
 2. **Практикум: Ѓоргиева Ацкова Д.** „Токсиколошки и клиничко-токсиколошки анализи: протоколи за лабораториска работа“, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за медицински науки, 2019. ISBN: 978-608-244-651-6. <http://eprints.ugd.edu.mk/22754/>
 3. **Универзитетски учебник: Ѓоргиева Ацкова Д., Јаневик-Ивановска Е.** Метаболизам на лекови. Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за медицински науки, 2018. ISBN: 978-608-244-557-1. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/21243>
2. Учество во научноистражувачки проекти, односно значајни достигнувања во примената на научноистражувачките резултати:
- Кандидатката во периодот од 2015 година до денес учествува во 4 научноистражувачки проекти како истражувач и тоа еден поддржан од Фондот за научноистражувачка работа на Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, два проекти финансирани од Европската мрежа за соработка во науката и технологијата и еден проект во рамките на интернационален истражувачки конзорциум. Три од овие проекти сè уште се во тек.
1. Emilija Janevik-Ivanovska, Bistra Angelovska. Zorica Arsova Sarafinovska, **Darinka Gjorgieva Ackova**, Katarina Smilkov, Marija Sterjova, Marija Darkovska Serafimovska „Воведување и стандардизација на технологија на добивање на готови кит формулации на радиофармацевтски препарати базирани на коњуигирани комплекси од моноклонални антитела и пептиди“, доделен од Фондот за научноистражувачка работа на Универзитет „Гоце Делчев“, Штип (2015-2018).
 2. **Darinka Gjorgieva Ackova** - COST Action CA16112, COST Association; Personalized Nutrition in aging society: redox control of major age-related diseases, 2016-2020. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/17938>
 3. **Darinka Gjorgieva Ackova** - COST Action CA16205, MS Member, COST Association; European Network on Understanding Gastrointestinal Absorption-related Processes, 2017-2021. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18798>
 4. Tatjana Ruskovska, **Darinka Gjorgieva Ackova**, Katarina Smilkov, Viktorija Maksimova, Lence Miloseva. “MeDiWeB: Mediterranean diet & well-being”, Research project – Portugal – Spain – Greece – Bulgaria – R. North Macedonia – Italy – Cyprus (2019-...). <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/23554>
3. Придонес во оспособувањето на помлади наставници и соработници
- Кандидатката е член на Рецензентска комисија за избор на еден наставник за наставно-научната област имунологија на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, Одлука бр.2002-167/11 од 22.6.2018 год., донесена на 203. седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки.
 - Кандидатката е Рецензент на ракопис за издавање на практикум „Практикум по општа и неорганска хемија“ од авторите ас. докторанд м-р Маја Чочевска и проф. д-р Виолета Иванова-Петропулос. Одлука бр. 2002-254/53 од 9.11.2018 год.

- Кандидатката е рецензент на ракопис за издавање на практикум „Фармацевтска биотехнологија - практикум“ од авторите доц. д-р Катарина Смилков, м-р фарм. Спасе Стојанов. Одлука бр. 2002-284/11 од 20.12.2018 год.
 - Кандидатката е рецензент и член на комисија за одбрана на стручен специјалистички труд (втор циклус) на Самедин Шемоски
 - Кандидатката е рецензент и член на комисија за одбрана на стручен специјалистички труд (втор циклус) на Марина Спасовска, Одлука бр. 2002-157/65 од 27.8.2019 год.
 - Кандидатката е рецензент и член на комисија за одбрана на стручен специјалистички труд (втор циклус) на Јованка Ласкова, Одлука бр. 2002-179/43 од 30.9.2019 год.
 - Кандидатката е рецензент и член на комисија за одбрана на стручен специјалистички труд (втор циклус) на Елизабета Накова, Одлука бр. 2002-204/42 од 29.10.2019 год.
 - Кандидатката е рецензент и член на комисија за одбрана на стручен специјалистички труд (втор циклус) на Елизабета Илиќ, Одлука бр. 2002-226/29 од 19.11.2019 год.
 - Кандидатката е ментор на повеќе од 25 дипломски трудови на студенти од студиските програми Фармација и Општа медицина и 10 завршни испити на студенти од студиска програма Медицински лаборант.
 - Кандидатката учествува во 85 комисии (од август 2015-2020 г.) како претседател/член за одбрана на дипломски труд/завршен испит на студенти од студиските програми Фармација, Општа медицина, Медицински лаборант.
4. Да има остварено минимум поени кои се однесуваат на целокупната актива на лицето: (НО)=30; (НИ)=38; (САОР)=7 или вкупно 75 поени.
- Кандидатката има остварено (НО)=65; (НИ)=273; (САОР)=56 или вкупно 394 поени.

Наставно- образовна и научноистражувачка дејност

Кандидатката од страна на Матичната комисија за основање на државниот Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип е избрана за помлад асистент на Високата здравствена школа почнувајќи од 2 јули 2007 година. Во 2010 година повторно е избрана за помлад асистент на фундаментални медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип. Во 2012 година е избрана за асистент за научното подрачје фармација на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип (рефератот е објавен во Универзитетски билтен бр. 80 од мај 2012 година). Со Одлука на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип бр. 2002-198/11 од 25.8.2015 година е избрана за наставник во звањето доцент на истиот факултет. Рефератот за овој избор е објавен во Универзитетски билтен бр. 150 од јули 2015 година.

За време на изборниот период, кандидатката активно учествува во реализација на наставата за прв и втор циклус на интегрирани академски студии на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип (Фармација и Општа медицина) на предметите Токсиколошка хемија, Метаболизам на лекови, Имунохемија со имунологија, Имунологија и Клиничко-токсиколошки анализи, и за стручните тригодишни студии (Медицински лаборанти, Акушерки) на предметите Клиничко-токсиколошки анализи, Имунологија и Вовед во имунологија. Ангажирана е и во наставата на студиската програма Биологија на Факултетот за природни и технички науки за изборниот предмет Имунологија.

Во рамките на вториот циклус на студии на Факултетот за медицински науки е ангажирана на предметите Инструментални анализи – одбрани поглавја и методи, Клиничко-токсиколошки анализи и Токсиколошки анализи на студиската програма Дипломиран стручен лаборант по медицинска лабораториска дијагностика, специјализиран за работа во хемиско-биохемиска лабораторија и Дипломиран стручен

лаборант по медицинска лабораториска дијагностика, специјализиран за работа во санитарно-хемиска лабораторија.

Кандидатката активно извршува научноистражувачка работа и објавува научни трудови во релевантни интернационални списанија и списанија со импакт фактор.

По изборот во доцент, во изборниот период од 5 години, д-р Даринка Ѓоргиева-Ацкова има објавено осум (8) труда со импакт фактор, седум (7) труда во меѓународни списанија, меѓу кои е и едно (1) поглавје од научна книга во странство, четири (4) труда печатени во стручни и професионални списанија, дваесет и девет (29) труда презентирани на научни конференции.

Сите објавени научни трудови на кандидатката се достапни во електронска форма на е-репозиториум на следниот линк: http://eprints.ugd.edu.mk/view/creators/Gjorgieva_Ackova=3ADarinka=3A=3A.html.

Севкупните публикации на доц. д-р Даринка Ѓоргиева-Ацкова се цитирани 289 пати, со h-индекс=10 и i10-индекс=10 (при што од 2015 година до денес има 223 цитати) според базата на податоци Google Scholar. (<https://scholar.google.com/citations?user=TGgnHFgAAAAJ>, пристапено до податоците на 1.4.2020).

Во периодот од 2015 до 2020 година, под менторство на д-р Даринка Ѓоргиева-Ацкова, изработени се и одбранети дваесет и пет (25) дипломски труда и 10 (десет) завршни испити, а била член во комисија за одбрана на осумдесет и пет (85) дипломски труда. Била член и во 5 (пет) комисии за оценка и одбрана на стручни специјалистички трудови.

По изборот во доцент, во период од 2015 до 2020 година, д-р Даринка Ѓоргиева-Ацкова има богата научноистражувачка работа од која ги објавила следните научноистражувачки трудови:

I. Објавени трудови во меѓународни списанија и меѓународни научни публикации и објавен наставен материјал во последните пет години

1. Објавени трудови во научни списанија со импакт фактор (од август 2015-2020)

- 1. Gjorgieva Ackova D, Smilkov K, Janevik-Ivanovska E. *Physicochemical evaluation of lyophilized formulation of p-SCN-Bn-DOTA- and p-SCN-Bn-DTPA-rituximab for NHL radioimmunotherapy.* Iranian Journal of Pharmaceutical Research, 2016; 15(3): 295-302 (IF (2015): 1,352; IF (5-year): 1,451). <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/16803>**

Во овој труд авторите со примена на повеќе инструментални и имунолошки техники за анализа како SDS-PAGE, FT-IR и MALDI-TOF-MS евалуираат лиофилизирани формулации на два имуноконјугати на моноклоналното тело ритуксимаб и можноста последователно да бидат обележани со радиоактивен Lu-177. Основната цел на истражувањето е испитување на можноста формулацијата да може да се квалификува како имунотерапија на He-Хочкинов лимфом.

- 2. Gjorgieva Ackova D, Smilkov K, Janevik-Ivanovska E, Stafilov T, Arsova-Sarafinovska Z, Makreski P. Evaluation of Non-radioactive Lutetium- and Yttrium-labeled Immunoconjugates of Rituximab – A Vibrational Spectroscopy Study. Macedonian Journal of Chemistry and Chemical Engineering, 2015; 34(2): 351-362 (IF 0,650). <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/12388>**

За испитување на молекулската структура на рекомбинантното моноклонално антителио и анти-CD20-конјугати, авторите во трудот користат инфрацрвена и Раманска спектроскопија. Секундарната структура на имуноконјугат на ритуксимаб е карактеризирана во негови формулации со три различни бифункционални хелирачки агенси (p-SCN-Bn-

DOTA, p-SCN-Bn-DTPA, 1B4M-DTPA) обележани со нерадиоактивни лутециум и итриум. Најдено е дека секундарната структура на сите три типа имуноконјугати е компарабилна со таа на необележаното антителио. Добиените резултати покажуваат дека амидните вибрациони ленти можат да бидат искористени како аналитичка алатка која овозможува брз и веродостоен начин за скрининг на протеински лекови во текот на процесот на развој на лиофилизирани формулации.

3. **Gjorgieva Ackova D**, Kanjevac T, Rimondini L, Bosnakovski D. *Perspectives in Engineered Mesenchymal Stem/Stromal Cells Based Anti-Cancer Drug Delivery Systems*. Recent Pat Anticancer Drug Discov 2016; 11(1): 98-111 (IF: 4.295). <http://eprints.ugd.edu.mk/15952/>

Во приложениот труд авторите ги презентираат моменталниот прогрес и идните перспективи во дизајнот и развојот на нови системи за достава на антиканцерни лекови базирани на мезенхимни матични клетки. Истите претставуваат круцијален сегмент од туморската микросредина, истовремено имаат потврден туморски тропизам, па затоа се ветувачка платформа како носачи за целно насочување на лекови.

4. **Gjorgieva Ackova D**, Kadifkova-Panovska T, Bačeva Andonovska K, Stafilov T. *Evaluation of genotoxic variations in plant model systems in a case of metal stressors*. Journal of Environmental Science and Health, Part B; 2016; 51(5): 340-349 (IF 1.202). <http://eprints.ugd.edu.mk/15951/>

Трудот е фокусиран кон проучување на генотоксичните ефекти при долготрајна експозиција на избрани токсични метали кај четири различни растителни моделни системи. Користејќи ја молекуларната техника на RAPD-PCR, авторите успеваат да покажат ефект врз стабилноста на ДНК предизвикан од изложувањето на токсични метали и да предложат механизам за настанатото ДНК оштетување.

5. **Gjorgieva Ackova D.**, Kotur-Stevuljevic J., Mishra C.B., Luthra P.M., Saso L. *Antioxidant properties of synthesized bicyclic thiazolopyrimidine derivatives as possible therapeutic agents*. Applied Sciences, 2019; 9(1), 113. (IF 2.217 (2018); 5-Year Impact Factor: 2.287 (2018)) <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/21189>

Овој труд претставува детална студија во која авторите имаат направено серија анализи со кои испитуваат дел од карактеристиките (со акцент на антиоксидативната активност) на дванаесет новосинтетизирани компоненти кои хемиски претставуваат деривати на тиазолопириимидин. Од испитаните супстанции авторите предлагаат една од компонентите со можен терапевтски потенцијал комбинирајќи ги високата антиоксидативна активност и A2A-рецепторниот антагонистички потенцијал на истата.

6. **Gjorgieva Ackova D.**, Smilkov K., Bosnakovski D. *Contemporary formulations for drug delivery of anticancer bioactive compounds*. Recent Patents on Anticancer Research, 2019, vol. 1(1), 19-31. DOI: 10.2174/1574892814666190111104834. (IF 5-Year 2.714) <http://eprints.ugd.edu.mk/21833/>

Фокус во претставеното истражување на авторите е не само да се претстави точниот механизам на дејство, токсичниот и терапевтскиот ефект, но исто така и да се одговори на барањето за изнаоѓање на соодветни современи системи како носачи на потребната доза од растителни биоактивни компоненти (со антиканцерно дејство) меѓу кои кверцетин, генистеин, куркумин и ресвератрол, како антиканцерни агенси на посакуваното целно место во организмот.

7. Smilkov K., **Gjorgieva Ackova D.**, Cvetkovski A., Ruskovska T., Vidovic B., Atalay M. *Piperine: Old spice and new nutraceutical?* Current Pharmaceutical Design, 2019, 25(15): 1729-1739. DOI: 10.2174/1381612825666190701150803 (IF 2.412 (2018); 5-Year Impact Factor: 2.832 (2018)) <http://eprints.ugd.edu.mk/22694/>

Со овој труд авторите даваат придонес во разјаснувањето на карактеристиките и препознавањето на пиперинот како важен нутрацевтик. Даден е темелен преглед на хемиските својства на пиперин, неговата физиолошка активност, документираниите

интеракции како биоенхансер и податоците кои се однесуваат на неговата токсичност, антиоксидативниот потенцијал и антиканцерната активност, со цел да се формира научна основа за пронаоѓање можности за зголемување на биорасположивоста на пиперинот.

8. Šunderić M., Robajac D., Gligorijević N., Miljuš G., Nedić O., Smilkov K., **Gjorgieva Ackova D.**, Rudić-Grujić V., Penezić A. *Is There Something Fishy About Fish Oil?* *Current Pharmaceutical Design*, 2019, 25(15): 1747-1759. DOI: <https://doi.org/10.2174/1381612825666190705185800> (IF 2.412 (2018); 5-Year Impact Factor: 2.832 (2018)). <http://eprints.ugd.edu.mk/22695/>

Во овој труд авторите вршат критичка евалуација на студии кои се однесуваат на познатите позитивни здравствени ефекти на рибиното масло, но и постоечките контроверзии околу беневитот од неговата употреба како важен нутриент или како суплемент на храна од една страна и можните несакани и токсични ефекти кои може да ги предизвика, од друга страна.

2. Објавени трудови во меѓународни научни публикации без импакт фактор (од август 2015-2020 г.)

1. **Gjorgieva Ackova D**, Smilkov K, Janevik-Ivanovska E. *Preclinical studies for evaluation of antitumor effects and normal tissue toxicity of antibody conjugates*. *Macedonian Pharmaceutical Bulletin*, vol 62(s), 2016, 257-259. <http://eprints.ugd.edu.mk/15949/>

Во трудот авторите прикажуваат еден многу важен сегмент во евалуацијата на дијагностичките/терапевтските антитела. Имено, спроведуваат претклиничко испитување на токсичноста кај животински модел, Wistar стаорци на кои им е инјектирана формулација на ритуксимаб обележан со нерадиоактивен Lu и Y. Испитувањето е во насока на евалуација на токсичноста на формулацијата врз здравите ткива на испитуваните животни.

2. **Gjorgieva Ackova D**, Kadifkova Panovska T, Baceva Andonovska K, Stafilov T. *Approach to detect possible genotoxic effects of metals in plants*. *Macedonian Pharmaceutical Bulletin*, vol 62(s), 2016, 295-297. <http://eprints.ugd.edu.mk/15950/>

Во овој труд авторите презентираат пристап за примена на оптимизирани методи и примена на RAPD маркери како дијагностички маркери за обезбедување на докази за генотоксичен потенцијал на метални стресори врз растителни ниделни организми.

3. Smilkov K, **Gjorgieva Ackova D**, Makreski P, Gjorgoski I, Janevik-Ivanovska E. *Approaches in evaluation of freeze-dried antibody conjugates*. *Macedonian Pharmaceutical Bulletin*, vol 62(s), 2016, 389-391. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/17090>

Презентирано е искуството на авторите здобиено преку испитувања на лиофилизирано моноклонално антитело - ритуксимаб, конјугирано со три различни бифункционални хелирачки агенси и проценката на можните структурни промени во текот на различните фази во процесот на лиофилизација. За да може да се процени можната фрагментација или пак настаната агрегација на антителото, направен е тест за следење на интегритетот на протеинот со употреба на електрофореза SDS-PAGE и анализирани се неколку структурни елементи со FT-IR и Раманскат спектроскопија пред и по лиофилизацијата.

4. Sterjova M, Apostolova P, Dzodic P, Smilkov K, **Gjorgieva Ackova D**, Janevik-Ivanovska E. *Trastuzumab and its radioimmunoconjugates in treatment of cancer*. *Macedonian Pharmaceutical Bulletin*, vol 62(s), 2016, 417-419. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/15936>

Со цел да се подобрат специфичноста и селективноста на цитотоксичните лекови како радиоизотопите и определени токсини, моноклоналните антитела се користат за формулирање на имуноконјугати, па авторите во овој труд се фокусираат на евалуацијата на формулации на радиоимуноконјугати на моноклоналното антитело трастузумаб за таргетирање на HER2 рецептори.

5. Janevik-Ivanovska E, **Gjorgieva Ackova D**, Smilkov K, Gjorgoski I, Stafilov T, Makreski P, Arsova-Sarafinovska Z, Baloch L, Carollo A, Signore A, Duatti A. *Development and standardization of Rituximab-conjugates for labelling with Lutetium-177 and Yttrium-90*. Macedonian Pharmaceutical Bulletin, vol 62(s), 2016; 537-539.

Основната цел на авторите во овој труд е да се направи хемиска карактеризација на имуноконјугати обележани со нерадиоактивни изотопи на лутециум и итриум во исти услови како со радиоактивен лутециум-177 и да се покаже нивното хемиско однесување и токсичниот потенцијал.

6. **Gjorgieva Ackova D**. *Heavy metals and their general toxicity on plants*. Plant Science Today, 2018; 5(1): 15-19. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18934>

Бидејќи тешките метали се важни загадувачи на животната средина и нивната токсичност е сериозен проблем од еколошки, нутриционистички и токсиколошки причини, авторката во овој труд претставува важни карактеристики на токсичноста на тешките метали врз растителниот свет.

3. Објавени трудови во стручни и професионални списанија (од август 2015-2020 г.)

1. Плешкова Е., **Ѓоргиева Ацкова Д**. Индивидуализирана фармакотерапија – поврзаност со ензимите за метаболизирање на лекови. Фармацевтски информатор, 2017; 45: 36-38. <http://eprints.ugd.edu.mk/18562/>
2. Неделковиќ А., **Ѓоргиева Ацкова Д**. Перспективи во развојот на имунотерапија на канцер. Фармацевтски информатор, 2017; 46: 46-51. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18955>
3. **Ѓоргиева Ацкова Д**. Нов предизвик во токсикологијата: нанотоксикологија. Фармацевтски информатор, октомври 2018; 49: 22-26. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/21239>
4. Арсов М., **Ѓоргиева Ацкова Д**. Имунопрепарати во терапија и превенција на мигрена кај возрасни. Фармацевтски информатор, јули 2019; 52: 34-39. <http://eprints.ugd.edu.mk/22693/>

4. Објавени трудови од научни и стручни собири печатени во зборници на трудови од научни собири (постер презентации/усни презентации) (од август 2015-2020)

1. **Gjorgieva Ackova D**, Smilkov K, Makreski P, Stafilov T, Duatti A, Janevik-Ivanovska E. *Radionuclide Antibody - Conjugates: Developments and applications to obtain a Targeted Cancer Therapy*. Book of abstracts, 4th Balkan Congress of Nuclear Medicine, Ohrid, R. Macedonia, 03.-06.09.2015; p. 44. (oral, presentation, Invited lecture) <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/14695>
2. Smilkov K, **Gjorgieva Ackova D**, Janevik-Ivanovska E, Chinol M, Carolo A, Gjorgoski I. *Lutetium-177 Labeled Rituximab: Opened Gateway to Better Radioimmunotherapy*. Book of abstracts, 4th Balkan Congress of Nuclear Medicine, Ohrid, R. Macedonia, 03.-06.09.2015; p. 41. (oral presentation, Invited lecture) <http://eprints.ugd.edu.mk/14977>
3. Apostolova P, Sterjova M, Smilkov K, **Gjorgieva Ackova D**, Delipetrevka K, Janevik-Ivanovska E. *The Benefits of ISO/IEC 17025 Accreditation of Radiopharmacy Laboratory*. Book of abstracts, 4th Balkan Congress of Nuclear Medicine, Ohrid, R. Macedonia, 03.-06.09.2015; p. 90. (poster), <http://eprints.ugd.edu.mk/14103/>
4. **Gjorgieva Ackova D**, Smilkov K, Makreski P, Stafilov T, Janevik-Ivanovska E. *Development of Rituximab Radioimmunoconjugates as PET-Radiopharmaceuticals*. Book of abstracts, International Conference on Clinical PET-CT and Molecular Imaging (IPET 2015): PET-CT in the Era of Multimodality Imaging and Image-Guided Therapy, Vienna,

- Austria; IAEA-CN-232/227. (poster presentation, Invited highlights presentation!) <http://eprints.ugd.edu.mk/14693/>
5. Smilkov K, **Gjorgieva Ackova D**, Duatti A, Di Domenico G, Guerrini R, Janevik-Ivanovska E. *Substance P – A Possible PET Diagnostic Agent*. Book of abstracts, International Conference on Clinical PET-CT and Molecular Imaging (IPET 2015): PET-CT in the Era of Multimodality Imaging and Image-Guided Therapy, 05-09.10.2015, Vienna, Austria; IAEA-CN-232/226. (poster presentation) <http://eprints.ugd.edu.mk/14971>
 6. Apostolova, Paulina and Sterjova, Marija and Smilkov, Katarina and **Gjorgieva, Darinka** and Delipetrev, Katarina and Janevik-Ivanovska, Emilija (2015) Implementation of ISO 17025 Standard and accreditation process of Radiopharmacy Laboratory. **Asia Oceania Journal of Nuclear Medicine & Biology**, 3 (Suppl.1). pp.133. ISSN. 2322-5726. (poster presentation) <http://eprints.ugd.edu.mk/15372/>
 7. **Gjorgieva Ackova D**, Smilkov K, Gjorgoski I, Janevik-Ivanovska E. *Determining normal tissue toxicity of non-radioactively Lu/Y-labeled rituximab-conjugates in rat animal model*. International symposium at Faculty of Medical Sciences “Current achievements and future perspectives in medical and biomedical research”, 24.11.2015. Stip, R. Macedonia. Abstract book, p.83 (poster presentation) <http://eprints.ugd.edu.mk/15069>
 8. Smilkov K, **Gjorgieva Ackova D**, Janevik-Ivanovska E. *Freeze-drying approach to enhance antibody stability*. International symposium at Faculty of Medical Sciences “Current achievements and future perspectives in medical and biomedical research”, 24.11.2015. Stip, R. Macedonia. Abstract book, p.91 (poster presentation) <http://eprints.ugd.edu.mk/14972>
 9. Apostolova P, Delipetrev K, Smilkov K, **Gjorgieva Ackova D**, Sterjova M, Janevik-Ivanovska E. *Accreditation of the Laboratory of Radiopharmacy – requested requirements or need of challenge*. International symposium at Faculty of Medical Sciences “Current achievements and future perspectives in medical and biomedical research”, 24.11.2015. Stip, R. Macedonia. Abstract book, p.115 (poster presentation) <http://eprints.ugd.edu.mk/14999>
 10. Sterjova M, Dzodic P, Smilkov K, **Gjorgieva Ackova D**, Janevik-Ivanovska E. *Achievements and perspectives in formulation of stable immunoconjugate of the HER2-targeting trastuzumab – potential for rapid labelling with Gallium-68*. International symposium at Faculty of Medical Sciences “Current achievements and future perspectives in medical and biomedical research”, 24.11.2015. Stip, R. Macedonia. Abstract book, p.121 (poster presentation) <http://eprints.ugd.edu.mk/15070>
 11. **Gjorgieva Ackova D**, Smilkov K, Makreski P, Stafilov T, Janevik-Ivanovska E. *Chemical analysis of the rituximab radioimmunoconjugates in lyophilized formulations intended for oncological applications*. 18th European Symposium on Radiopharmacy and Radiopharmaceuticals, April 07-10, 2016, Salzburg, Austria. Abstract book, p.121-122. (poster presentation) <http://eprints.ugd.edu.mk/15946/>
 12. Janevik-Ivanovska E, Zdravev Z, Bhonsle U, Osso Junior J, Duatti A, Angelovska B, Stojanovska Z, Arsova Sarafinovska Z, Bosnakovski D, **Gjorgieva Ackova D**, Smilkov K, Drakalska E, Venkatesh M, Gulaboski R. *University Master Program of Radiopharmacy – step forward for Good Radiopharmacy Education*. 18th European Symposium on Radiopharmacy and Radiopharmaceuticals, April 07-10, 2016, Salzburg, Austria. Abstract book, p.125. (poster presentation) <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/17070>
 13. **Gjorgieva Ackova D**, Smilkov K, Janevik-Ivanovska E. *Synthesis of rituximab immunoconjugates for subsequent radiolabeling*. XXIV Congress of Chemists and Technologists of Macedonia, 11-14 Sep 2016, Ohrid, R. Macedonia. Book of abstracts, p. 217. (poster presentation) <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/16268>
 14. Smilkov K, **Gjorgieva Ackova D**, Janevik-Ivanovska E, Gjorgoski I. *Effect of cryoprotectant*

- mannitol in freeze-drying of rituximab immunoconjugates*. XXIV Congress of Chemists and Technologists of Macedonia, 11-14 Sep 2016, Ohrid, R. Macedonia. Book of abstracts, p. 218. (poster presentation) <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/17133>
15. **Gjorgieva Ackova D**, Smilkov K, Janevik-Ivanovska E, Stafilov T, Arsova-Sarafinovska Z, Makreski P. *Analytical instruments for biopharmaceutical characterization*. 17th International Symposium and Summer School on Bioanalysis, 2-8 July, 2017, Ohrid, Macedonia. Book of abstracts, p. 51. (poster presentation) <http://eprints.ugd.edu.mk/18561/>
 16. Smilkov K, **Gjorgieva Ackova D**, Janevik-Ivanovska E, Stafilov T, Arsova-Sarafinovska Z, Makreski P, Gjorgoski I. *Assessment of changes in freeze-dried protein pharmaceuticals*. 17th International Symposium and Summer School on Bioanalysis, 2-8 July, 2017, Ohrid, Macedonia. Book of abstracts, p. 22. (oral presentation) <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18564>
 17. Smilkov K, **Gjorgieva Ackova D**. *Emerging drug delivery systems of anticancer agents: exosomes*. 2nd International Scientific Conference of the Faculty of Medical Sciences – SISCFM 2017, 13-14 October, 2017, Tetovo, R. Macedonia. Abstract book, pp. 55. (oral presentation) <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/19115>
 18. Todorov S., **Gjorgieva Ackova D**. *Bioactive components from herbs used in Traditional Chinese Medicine as potential anticancer adjuvants*. First International Symposium for Traditional Chinese Medicine, 6 December, 2017, FMN, Stip, R. Macedonia. Book of abstracts, pp. 46. (3 place for best poster presentation) <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18851>
 19. Cvetkovski A., **Gjorgieva Ackova D**, Smilkov K. *Preliminary study on screening the intermolecular interactions of organic cation drugs from BSC Class III (case study Metformin)*. CA16205, F2F meeting, UNGAP WGs, March 07-09 2018, Leuven, Belgium. (poster presentation) <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/20566>
 20. Todorov S., **Gjorgieva Ackova D**, Smilkov K. Anti-carriers vaccine – approach and challenges. “Digital vs Analogical in Dental Medicine”, 1st International Students Congress in Dental Medicine. 28.03.-29.03. 2018, Stip, R. Macedonia. Abstract book, p.69. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/21240> (poster presentation)
 21. Stojanov S., **Gjorgieva Ackova D**, Smilkov K. Beneficial effects of Lactobacillus sp. against Streptococcus mutans. “Digital vs Analogical in Dental Medicine”, 1st International Students Congress in Dental Medicine. 28.03.-29.03. 2018, Stip, R. Macedonia. Abstract book, p. 68. (poster presentation) <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/20557>
 22. Janeva M, **Gjorgieva Ackova D**. IL-6: Important cytokine in state of health and disease. First Congress of Students of General Medicine, 09.05.-10.05.2018, Stip, R. Macedonia. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/21241> (poster presentation)
 23. Емисија Здравствен код – УГД ФМ, Тема – Вакцини, 10.05.2018. <https://www.mixcloud.com/UGDFM/zdravstven-kod-vakcini-docd-r-darinka-gjorgieva-ackova-10052018/>
<http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/21242>
 24. **Gjorgieva Ackova D**, Smilkov K., Cvetkovski A. Biosynthesis of silver nanoparticles using plant extracts as reducing/capping agents. The NutRedOx COST Action CA16112 meeting and Congress BIO2018, 19-21.09.2018, Gdansk, Poland. Abstract book, pp. 24. (poster presentation) <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/20560>
 25. Todorov S., **Gjorgieva Ackova D**. Importance of social determinants for successful vaccination in R. Macedonia. Регионална стручно-научна конференција „Социјални детерминанти и здравјето на населението“, Факултет за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, октомври, 2018. Зборник на трудови, стр. 136. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/21226>
 26. Cvetkovski A., **Gjorgieva Ackova D**, Smilkov K. Screening for nutraceutical-drug interactions toward the noncovalent interactions of their solid binary systems (Case study

- on Piperin). CA16205, Second All WGs UNGAP Meeting, 12-13 February 2019, Sofia, Bulgaria. (oral presentation) <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/22690>
27. Smilkov K., **Gjorgieva Ackova D.** Biosynthesis of silver nanoparticles using plant extracts: an update. CA16112, All WGs NutRedox Meeting, Universidade Lusófona, Campo Grande, Lisbon, Portugal, 2-4 October 2019, Abstract book p. 28. (poster presentation) <http://eprints.ugd.edu.mk/22691/>
28. **Gjorgieva Ackova D.**, Smilkov K., Makreski P. Characterization of Modified Biotherapeutics by FTIR and Raman Spectroscopy. Combined UNGAP & NordicPOP hands-on Training School "Advanced spectroscopic analytical methods and new technologies in drug delivery", Faculty of Pharmacy, University of Helsinki, 23-25 October 2019, Helsinki, Finland. Abstract book, p. 21. (poster presentation) <http://eprints.ugd.edu.mk/22692/>
29. **Gjorgieva Ackova D.**, Smilkov K. Developments and application of chemical characterization of biopharmaceuticals. 7th Congress of Pharmacy with International Participation, November 21-24, 2019, Borovets, Bulgaria. Abstract book, p. 103 (poster presentation). <http://eprints.ugd.edu.mk/23102/>

5. Објавено поглавје од научна книга во странство

1. **Gjorgieva Ackova D**, Smilkov K, Bosnakovski D. Cell-based anticancer drug delivery systems, in Topics in Anti-Cancer Research, Atta-ur-Rahman, Zaman K. (Eds); 2016, vol.5, pp. 87-120, Bentham Science Publishers. Bentham Books.eISBN: 978-1-68108-333-9, 2016. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/17105>

Во ова поглавје авторите обработуваат еден многу важен и актуелен сегмент од развојот на нови системи за достава на лекови, при што акцент е ставен на нови носачи на антиканцерни лекови базирани на клетки меѓу кои се мезенхимни матични клетки, дендритични клетки, потоа егзосоми, како и носачи базирани на клеточни мембрани. Овде се обработуваат сите карактеристики на горенаведените системи меѓу кои нивни биолошки, терапевтски и токсични ефекти.

6. Објавен наставен материјал (од август 2015-2020 г.)

Објавени скрипти и практикуми за лабораториски вежби во е-библиотека

1. **Ѓоргиева Ацкова Д.** „Токсиколошка хемија за фармацевти“, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за медицински науки, 2017. ISBN: 978-608-244-424-6. <http://e-lib.ugd.edu.mk/633>; <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18935>
2. **Ѓоргиева Ацкова Д.** „Токсиколошки и клиничко-токсиколошки анализи: протоколи за лабораториска работа“, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за медицински науки, 2019. ISBN: 978-608-244-651-6. <http://eprints.ugd.edu.mk/22754/>

Објавен учебник во е-библиотека

1. **Ѓоргиева Ацкова Д.**, Јаневиќ-Ивановска Е. Метаболизам на лекови. Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за медицински науки, 2018. ISBN: 978-608-244-557-1. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/21243>.

II. Студиски престои во странство

1. Студиски престој, професорска размена на Фармацевтски факултет и одржано предавање по покана, Белград, Р. Србија од 7-12.4.2019 год., на покана од проф. д-р Јелена Котур-Стевуљевиќ, Катедра за медицинска биохемија, Стипендија од фондација СЕЕПУС – Freemover Teacher.

2. Студиски престој на Фармацевтски факултет, Универзитет во Хелсинки, Финска, учесник на обука со наслов „Advanced spectroscopic analytical methods and new technologies in drug delivery“, 23-25.10.2019 год.

III. Учество во научноистражувачки проекти

1. Emilija Janevik-Ivanovska, Bistra Angelovska. Zorica Arsova Sarafinovska, **Darinka Gjorgieva Ackova**, Katarina Smilkov, Marija Sterjova, Marija Darkovska Serafimovska „Воведување и стандардизација на технологија на добивање на готови кит формулации на радиофармацевтски препарати базирани на коњуигирани комплекси од моноклонални антители и пептиди“, доделен од Фондот за научноистражувачка работа на Универзитет „Гоце Делчев“, Штип (2015-2018).
2. **Darinka Gjorgieva Ackova** - COST Action CA16112, COST Association; Personalized Nutrition in aging society: redox control of major age-related diseases, 2016-2020. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/17938>
3. **Darinka Gjorgieva Ackova** - COST Action CA16205, MS Member, COST Association; European Network on Understanding Gastrointestinal Absorption-related Processes, 2017-2021. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18798>
4. Tatjana Ruskovska, **Darinka Gjorgieva Ackova**, Katarina Smilkov, Viktorija Maksimova, Lence Miloseva. “MeDiWeB: Mediterranean diet & well-being”, Research project – Portugal – Spain – Greece – Bulgaria – R. North Macedonia – Italy – Cyprus (2019-...). <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/23554>

IV. Учество на научни собири (конгреси, конференции и симпозиуми), семинари и тренинг работилници

1. 4th Balkan Congress of Nuclear Medicine, Ohrid, R. Macedonia, 03.-06.09.2015;
2. International Conference on Clinical PET-CT and Molecular Imaging (IPET 2015): PET CT in the era of multimodality imaging and image-guided therapy, Vienna 5–9 October 2015.
3. International symposium at Faculty of Medical Sciences “Current achievements and future perspectives in medical and biomedical research”, 24.11.2015, Stip, R. Macedonia.
4. 18th European Symposium on Radiopharmacy and Radiopharmaceuticals, April 07-10, 2016, Salzburg, Austria.
5. VI Congress of Pharmacy of Macedonia with International Participation, 01 – 05.06.2016; Ohrid.
6. XXIV Congress of Chemists and Technologists of Macedonia, 11-14 Sep 2016, Ohrid, R. Macedonia.
7. 17th International Symposium and Summer School on Bioanalysis, 2-8 July, 2017, Ohrid, Macedonia.
8. The NutRedOx COST Action CA16112 meeting, 07-12.02.2018, Palma de Majorca, Spain.
9. UNGAP COST Action CA16205 meeting, 07-12.03.2018, Leuven, Belgium
10. 10. The NutRedOx COST Action CA16112 meeting and Congress BIO2018, 19-21.09.2018, Gdansk, Poland.
11. CA16205, Second All WGs UNGAP COST Meeting, 12-13 February 2019, Sofia, Bulgaria.
12. The NutRedOx COST Action CA16112 meeting, 22-27.03.2019, Luxembourg.
13. CA16112, All WGs NutRedox Meeting, Universidade Lusófona, Campo Grande, Lisbon, Portugal, 2-4 October 2019.
14. Combined UNGAP & NordicPOP hands-on Training School “Advanced spectroscopic analytical methods and new technologies in drug delivery”, Faculty of Pharmacy, University of Helsinki, 23-25 October 2019, Helsinki, Finland.

V. Добиени награди, грантови и признанија

- Darinka Gjorgieva Ackova, Attendance Grant and Highlight presentation from the International Atomic Energy Agency (IAEA): International Conference on Clinical PET-CT and Molecular Imaging (IPET 2015): PET-CT in the Era of Multimodality Imaging and Image-Guided Therapy, 05-09.10.2015, Vienna, Austria.
- Грант „Freemover Teacher“, фондација SEEPUS за остварување студиски престој како визитинг професор на Фармацевтскиот факултет во Белград, Р. Србија на покана од проф. д-р Јелена Котур-Стевуљевиќ, 07.04.-12.04.2019 год.

VI. Рецензент на трудови во научни списанија опфатени во СЦИ/ЦИ листа (август 2015-2020 г.)

Рецензент во списанија опфатени во СЦИ (ISI Indexed Journal) листа (списанија со фактор на влијание):

- **Chemosphere (Elsevier)**, ISSN: 0045-6535; ISI Indexed Journal; impact factor 5.108. <https://www.journals.elsevier.com/chemosphere> (with certificate)
- **Environmental Pollution (Elsevier)**, ISSN: 0269-7491; ISI Indexed Journal; impact factor 5.714. <https://www.journals.elsevier.com/environmental-pollution> - рецензии за четири (4) труда
- **Plant Physiology and Biochemistry (Elsevier)**, ISSN: 0981-9428; ISI Indexed Journal; impact factor 3.404. <https://www.journals.elsevier.com/plant-physiology-and-biochemistry>
- **Environmental Monitoring and Assessment (Springer)**, ISSN: 0167-6369 (Print) 1573-2959 (Online); ISI Indexed Journal; impact factor 1.959. <https://link.springer.com/journal/10661>
- **Indian Journal of Pharmacology**, ISSN 0253-7613; ISI Indexed Journal; impact factor 1.040. <http://www.ijp-online.com/>
- **Natural Product Communications (SAGE Pub)**, ISSN: 1934-578X, Online ISSN: 1555-9475; ISI Indexed Journal; impact factor 0.554. <https://journals.sagepub.com/home/npx>
- **Current Drug Delivery (Bentham Science)**, ISSN: 1875-5704 (Online), ISSN: 1567-2018 (Print); ISI Indexed Journal; impact factor 1.645. <https://benthamscience.com/journals/current-drug-delivery/>
- **Physiology and Molecular Biology of Plants (Springer)**, ISSN: 0971-5894 (Print) 0974-0430 (Online); ISI Indexed Journal; impact factor 1.539. <https://link.springer.com/journal/12298>
- **Turkish Journal of Botany (Tubitak)**, E-ISSN: 1303-6106, ISSN: 1300-008X; ISI Indexed Journal; impact factor 1.087. <http://journals.tubitak.gov.tr/botany/index.htm?jsessionid=4036F5E2A9AEF621DA0FCBB122859D3B>

Рецензент во списанија опфатени во ЦИ листа (меѓународни списанија без фактор на влијание):

- **Annual Research & Review in Biology**, ISSN 2347-565X; <http://www.journalarrb.com/index.php/ARRB/about>
- **Asian Journal of Biology**, ISSN 2456-7124; <http://www.journalajob.com/index.php/AJOB>
- **Asian Journal of Fisheries and Aquatic Research**, ISSN: 2582-3760; <http://www.journalajfar.com/index.php/AJFAR>
- **Chemical Science International Journal**, ISSN: 2456-706X; <http://www.journalcsij.com/index.php/CSIJ>

- **Cogent Food & Agriculture**, ISSN: 2331-1932; <https://www.tandfonline.com/toc/oafa20/current> - рецензии за три (3) труда
- **Current Bioactive Compounds**, ISSN: 1875-6646; <https://benthamscience.com/journals/current-bioactive-compounds/>
- **Current Traditional Medicine**, ISSN: 2215-0846; <https://benthamscience.com/journals/current-traditional-medicine/>
- **Jordan Journal of Biological Sciences**, ISSN: 2307-7166; <http://www.jjbs.hu.edu.jo/index.htm>
- **Plant Cell Biotechnology and Molecular Biology**, <http://www.ikpress.org/index.php/PCBMB/index> - рецензии за три (3) труда
- **Plant Science Today**, ISSN: 2348-1900; <http://horizonpublishing.com/journals/index.php/PST/> - рецензии за два (2) труда
- **Research Journal of Biotechnology**, E-ISSN: 2278-4535 Print ISSN: 0973-6263; <https://worldresearchersassociations.com/biotech.aspx>

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Во текот на својот професионален развој, кандидатката е вклучена во повеќе од активностите на Факултетот за медицински науки, има одлуки и решенија за член на факултетски комисији, како и за експертско учество во национални тела во странство:

- Член на комисија за упис на нови студенти, 2015/2016 год. (Одлука бр. 2002-157/10 од 24.6.2015 год.);
- Член на уредувачкиот одбор на International symposium of Faculty of Medical Sciences “Current achievements and future perspectives in medical and biomedical research”, 24.11.2015 година, Штип, Р. Македонија. <http://js.ugd.edu.mk/index.php/ISSMS>
- Член на комисија за упис на нови студенти, 2016/2017 год. (Одлука бр. 2002-95/5 од 11.5.2016 год.);
- Претставник во Собранието на Фармацевтската комора на РМ од ФМН при УГД (Одлука бр. 2002-100/21 од 25.5.2016 г.);
- Член на Рецензентска комисија за избор на еден наставник за наставно-научната област имунологија на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, Одлука бр.2002-167/11 од 22.6.2018 год., донесена на 203. седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки;
- Рецензентска комисија за издавање на практикум „Практикум по општа и неорганска хемија“ од авторите ас.докторанд м-р Маја Чочевска и проф. д-р Виолета Иванова-Петропулос. Одлука бр. 2002-254/53 од 9.11.2018 год.;
- Рецензентска комисија за издавање на практикум „Фармацевтска биотехнологија - практикум“ од авторите доц. д-р Катарина Смилков, м-р фарм. Спасе Стојанов. Одлука бр. 2002-284/11 од 20.12.2018 год.;
- Рецензентска комисија и член на Комисија за одбрана на стручен специјалистички труд (втор циклус) на Самедин Шемоски;
- Рецензентска комисија и член на Комисија за одбрана на стручен специјалистички труд (втор циклус) на Марина Спасовска, Одлука бр. 2002-157/65 од 27.8.2019 год.;
- Рецензентска комисија и член на Комисија за одбрана на стручен специјалистички труд (втор циклус) на Јованка Ласкова, Одлука бр. 2002-179/43 од 30.9.2019 год.;
- Рецензентска комисија и член на Комисија за одбрана на стручен специјалистички труд (втор циклус) на Елизабета Накова, Одлука бр. 2002-204/42 од 29.10.2019 год.;
- Рецензентска комисија и член на Комисија за одбрана на стручен специјалистички труд (втор циклус) на Елизабета Илиќ, Одлука бр. 2002-226/29 од 19.11.2019 год.;

- Ментор на повеќе од 25 дипломски трудови на студенти од студиските програми Фармација и Општа медицина и 10 завршни испити на студенти од студиска програма Медицински лаборант;
- Претседател/член на 85 комисији (од август 2015-2020) за одбрана на дипломски труд/завршен испит на студенти од студиските програми Фармација, Општа медицина, Медицински лаборант.
- Раководител на Катедра за применета фармација од 2018 год.;
- Учество како странски експерт/рецензент во комисији за акредитација и проверка на квалитет при Национално тело за акредитација и проверка на квалитет во високото образование во Р. Србија.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

По прегледот на приложената документација, Рецензентската комисија со задоволство констатира дека кандидатката остварила бројни и исклучително значајни резултати во својата работа што е поткрепено со објавените научни трудови во врвни списанија со импакт фактор, учеството во меѓународни научноистражувачки проекти, учеството на меѓународни и домашни конференции, како и воспоставената богата меѓународна академска соработка. Еднакво важна и не помалку успешна е и нејзината наставна активност на група интердисциплинарни. предмети. Сето напред кажано недвосмислено потврдува дека доц. д-р Даринка Ѓоргиева-Ацкова е истакнат член на академската заедница со квалитети за научноистражувачка, наставна, стручно-апликативна и дејност од поширок стручен/професионален интерес. Според Законот за високото образование и Правилникот за единствените критериуми за избор во наставни, наставно-научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип (Универзитетски гласник бр. 43, септември 2019 год.), кандидатката д-р Даринка Ѓоргиева-Ацкова ги исполнува критериумите да биде избрана во звањето вонреден професор и за целокупната активност во извештајниот период има остварено (НО+НИ+САОР)= 394 поени. Врз основа на приложениот материјал, како и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија има особена чест и задоволство да му предложи на **Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип да го усвои нашиот предлог и кандидатката д-р Даринка Ѓоргиева-Ацкова да ја избере во звањето вонреден професор од наставно-научните области токсиколошка хемија и медицинско-лабораториски истражувања и аналитика.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Татјана Кадифкова-Пановска, редовен професор, претседател, с.р

Проф. д-р Биљана Антонијевиќ, редовен професор, член, с.р.

Проф. д-р Биљана Ѓорѓеска, редовен професор, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

Р. бр.	Наставно-образовна дејност	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1.	Избор во звање помлад асистент	2	10			20
	Избор во звање асистент	1	15			15
	Избор во звање доцент	1	30			30
	ВКУПНО					65
Р. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
	Дел од монографија или научна книга (I.5.1)			1	10	10
	Научен труд објавен во списание со ИФ (прв автор) (I.1.1., I.1.2., I.1.3., I.1.4., I.1.5., I.1.6.)			6	15	90
	Научен труд објавен во списание со ИФ (втор автор) (I.1.7.)			1	10	10
	Научен труд објавен во списание со ИФ (останати автори) (I.1.8.)			1	5	5
	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (прв автор) (I.2.1., I.2.2., I.2.6.)			3	9	27
	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (втор автор) (I.2.3., I.2.5.)			2	6	12
	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (останати автори) (I.2.4.)			1	3	3
	Одржано предавање по покана од научна институција (II.1)			1	3	3

	Учество на научен собир со реферат (постер) - Во земјава: I.4.3., I.4.7., I.4.8., I.4.9., I.4.10., I.4.13., I.4.14., I.4.15., I.4.18., I.4.20., I.4.21., I.4.22., I.4.25. - Во странство: I.4.4., I.4.5., I.4.6., I.4.11., I.4.12., I.4.19., I.4.24., I.4.27., I.4.28., I.4.29.	13	1	10	1,5	28
	Учество на научен собир со реферат (усно) - Во земјава: I.4.1., I.4.2., I.4.16., I.4.17. - Во странство: I.4.26.	4	1,5	1	2	8
	Одбранета докторска дисертација	1	8			8
	Одбранет магистерски труд	1	4			4
	Учесник во научен проект (макс. во 3 проекти) - Во земјава: III.1 - Во странство: III.2 и III.3	1	2	2	3	8
	Член на организациски или научен одбор на научен собир (http://js.ugd.edu.mk/index.php/ISSMS)	1	1			1
	Студиски престој во странство (8 еднакратно)			1	8	8
	Рецензент на научен труд (СЦИ листа, списанија со ИФ) - Рецензент на вкупно 12 научни труда Рецензент на научен труд (ЦА листа, меѓународни списанија без ИФ) - Рецензент на вкупно 16 научни труда			12	2	24
				16	1,5	24
	ВКУПНО					273
Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
	Учебник (I.6.1)	1	10			10
	Труд во стручно (научно-популарно) списание (I.3.1., I.3.2., I.3.3., I.3.4.)	4	2			8

Учесник во научен проект (макс. во 3 проекти) - Во странство: III.4			1	8	8
Раководител на катедра	1	3			3
Член на универзитетски или владини тела (Р. Србија – акредитација)			1	5	5

Член на факултетски орган, комисија	10	2			20
- Комисија за упис на нови студенти, 2015/2016 год.					
- Комисија за упис на нови студенти, 2016/2017 год.					
- Рецензентска комисија, Одлука бр.2002-167/11					
- Рецензентска комисија, Одлука бр. 2002-254/53					
- Рецензентска комисија, Одлука бр. 2002-284/11					
- Рецензентска комисија и член на Комисија за одбрана на стручен специјалистички труд (втор циклус) на Самедин Шемоски					
- Рецензентска комисија и член на Комисија за одбрана на стручен специјалистички труд (втор циклус) на Марина Спасовска, Одлука бр. 2002-157/65 од 27.8.2019 год.					
- Рецензентска комисија и член на Комисија за одбрана на стручен специјалистички труд (втор циклус) на Јованка Ласкова, Одлука бр. 2002-179/43 од 30.9.2019 год.					
- Рецензентска комисија и член на Комисија за одбрана на стручен специјалистички труд (втор циклус) на Елизабета Накова, Одлука бр. 2002-204/42 од 29.10.2019 год.					
- Рецензентска комисија и член на Комисија за одбрана на стручен специјалистички труд (втор циклус) на Елизабета Илиќ, Одлука бр. 2002-226/29 од 19.11.2019 год.					
Член на институтски орган, комисија	1	2			2
- Претставник во Собранието на Фармацевтската комора од ФМН					
ВКУПНО					56
ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ					394

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ „МЕТОДИКА НА ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА РАБОТА ПО
РАЗВОЈ И КУЛТУРА НА ГОВОРОТ КАЈ ДЕЦАТА ОД 3 ДО 8 ГОДИНИ“ ОД
ПРОФ. Д-Р КИРИЛ БАРБАРЕЕВ И М-Р ЕЛЕНА ТАШКОВА, ФАКУЛТЕТ ЗА
ОБРАЗОВНИ НАУКИ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како и Одлуката од 144. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултет за образовни науки, одржана на ден 8.4.2020 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

1. Проф. д-р Лена Дамоска, Филозофски факултет, Институт за педагогија при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје;
2. Проф. д-р Љупчо Кеверески, Педагошки факултет, Универзитет „Св. Климент Охридски“ – Битола;
3. Проф. д-р Снежана Јованова-Митковска, Факултет за образовни науки при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис **„МЕТОДИКА НА ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА РАБОТА ПО РАЗВОЈ И КУЛТУРА НА ГОВОРОТ КАЈ ДЕЦАТА ОД 3 ДО 8 ГОДИНИ“** од проф. д-р Кирил Барбареев и м-р Елена Ташкова, наменет за студентите на прв циклус студии на Факултет за образовни науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

По прегледот на ракописот до Наставно-научниот совет на Факултет за образовни науки го поднесувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Учебникот „Методика на воспитно-образовната работа по развој и култура на говорот кај децата од 3 до 8 години“ претставува континуирана заложба на авторите проф. д-р Кирил Барбареев и м-р Елена Ташкова за оформување на потребната литература од областа методика на развојот и култура на говорот, наменета за студентите, професионалците, сегашни и идни, кои ја елаборираат, проучуваат, истражуваат проблематиката поврзана со развојот и културата на говорот кај децата од предучилишна и раночулишна возраст. Со учебникот се предвидени содржини кои се во согласност со студиските програми за предметите Методика на развој и култура на говорот 1 и 2 на Факултетот за образовни науки, на студиската програма Предучилишно воспитување, во рамки на која е насловен како Методика на развој и култура на говорот 1 и 2, како задолжителни предмети со вкупен фонд на часови 2+2+1, 6 ЕКТС, со можност за негово користење и од страна на студентите од Одделот за одделенска настава на Факултетот за образовни науки, но и на другите факултети кои едуцираат наставнички кадар за предучилишно воспитување и одделенска настава.

Напишан е со јасен, лесен и разбирлив јазик. Композицијата на ракописот по обем и структура ја опфаќа севкупната наставна материја предвидена со наведените предметни програми и во целост одговара на потребите на студентите од соодветните студиски програми. Приложениот материјал е дидактички соодветно конципиран и истиот концепт во континуитет се задржува низ целиот труд.

Авторите на ракописот на автентичен и оригинален начин, почитувајќи го принципот на системност и постапност, настојуваат да им ја приближат на студентите, воспитувачите, наставниците, соработниците, родителите, проблематиката поврзана со развојот на

говорот и јазикот како клучни особини за развојот на човекот, за развој на човековата цивилизација. Материјалот опфатен со овој ракопис обработува теми кои на посочените засегнати страни ќе им обезбедат знаења за теоретско-методичките специфичности во оваа област и за практичните приоди кои можат да ги користат во развојот и културата на говорот и во превенирање на говорните нарушувања кај децата од 3 до 8-годишна возраст.

Презентираните содржини во учебникот ќе им овозможат на сегашните и идни професионалци развој на сенс за потребата од следење на детскиот раст и развој; ќе им овозможат да се стекнат, да ги прошират, продлабочат сознанијата за значењето и развојот на говорот и јазикот како најзначајни особини на човекот преку кои тој ги искажува своите мисли, чувства, потреби, преку кои делува, дава придонес во развојот на цивилизацијата; ќе придонесат за нивното оспособување за препознавање на одделни недостатоци во говорната продукција што пак ќе води кон практикување на навремена стимулација на детето во раниот развоен период, а истовремено и навремено насочување на родителите за преземање на соодветни мерки, барање на стручна помош од логопед. Доближувањето на логопедијата до идните професионалци од своја страна ќе има свој придонес во превенирање на говорно-јазичните нарушувања и отстапувања од нормите на говорно-јазичниот развој кај децата.

Приложениот ракопис претставува содржина со која идните професионалци ќе стекнат, развијат компетенции за реализација на воспитно-образовна практика од развој и култура на говорот, но и содржина која може да биде начело за работа на воспитувачите, наставниците во образовните институции. Потребата на воспитно-образовната практика и едукација на идните професионалци го одредува и местото на овој труд во стручната и научната литература.

Податоци за обемот на ракописот: Учебникот содржи 199 страници. Трудот е пишуван во А4 формат, единичен проред. Користен е фонт на букви ариал и големина на фонт 11. Библиографијата вклучува 87 библиографски единици (книги, списанија, извештаи, нормативни акти). Обемот на ракописот и неговата содржина ги задоволуваат критериумите согласно со предвидениот број на часови и одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Трудот „Методика на воспитно-образовната работа по развој и култура на говорот кај децата од 3 до 8 години“ произлегува од потребата да се обезбеди литература за потребите на наставната дејност на Факултетот за образовни науки, но истовремено е и корисно четиво за пошироката стручна и научна јавност во смисла расветлување на низа значајни прашања од теоријата и практиката на развојот и културата на говорот, прашања од областа на логопедијата. Истиот се заснова на детална дијалектичка анализа на стручната и научната литература како од земјата, така и од странство. Напишан е на оригинален начин и во него е опфатена комплексноста на проблематиката од областа на развој и култура на говорот, непосредно и директно поврзан со логопедската проблематика.

Во нашата земја постојат трудови со сличен наслов, но посебно е значајно за овој труд што за првпат се обработува проблематиката за развојот и културата на говорот кај децата од предучилишна и ранучилишна возраст, т.е. возраст од 3 до 8 години, проблематика која досега одделно е третирана за деца од предучилишна возраст и ученици од ранучилишна возраст. Симбиотичкиот третман на оваа проблематика всушност произлегува од круцијалното значење кое го има овој клучен период, период на говорен развој, појава на говорни нарушувања, забележливи како од страна на воспитувачите (доколку посетува градинка), родителите, наставниците (забележливи во првиот развоен

циклус од деветгодишното основно образование), период во кој може превенирачки да се дејствува и да се даде придонес во отстранување на говорните нарушувања и обезбедување на нормален раст и развој во подоцнежните години.

Краток опис на содржината: Учебникот третира проблематика поврзана со методика на воспитно-образовната работа по развој и култура на говорот кај децата од 3 до 8 години“, обработени се низа прашања поврзани со предметот на оваа научна дисциплина. Структуриран е во неколку целини, опсежни, комплексни, во рамки на кои се елаборирани, расветлени низа прашања чии одговори и понатаму можат да покренат кон проучување и истражување.

Во првиот дел од учебникот насловен како *Природа на методиката* авторите успешно елаборираат низа прашања, поаѓајќи од термиолошкото идентификување на поимот методика, одредување на нејзината структура и взаемен однос и поврзаност со другите, како што велат тие, корелациски науки, одредување на методиката на воспитно-образовна работа по култура на говорот - одредувајќи ја како интердисциплинарна научна дисциплина; одредување на предметот на нејзиното проучување, нејзиното значење; целите и задачите на оваа дисциплина, полето на истражување, поле различно од истражувањата во областа на дидактиката, но сепак сплотени во една меѓусебна зависност; па сè до одредување на целите и задачите на воспитно-образовното подрачје т.е. доменот: развој на јазикот, описменување и комуникација чија цел е насочена кон оспособување на децата од предучилишна возраст за правилно, течно говорно изразување, развој на говорната култура и смислата на сопствениот мајчин јазик.

Растот и развојот на децата од 3 до 8-годишна возраст е втората целина од овој учебник во која авторите упатуваат на значењето на раната возраст за развојот на личноста, процеси кои се постојани, динамични, кои се одвиваат од зачнувањето па сè до целосната зрелост, до крај на адолесценцијата, процеси кои се одвиваат по еден специфичен редослед, со различен интензитет за секое дете; ги идентификуваат, елаборираат клучните фактори за растот и развојот на децата од оваа возраст и му овозможуваат на читателот проширување на сознанијата за моториката, когнитивниот развој, социо-емоционалниот развој, но посебно укажуваат на појавата заостанување во растот и развојот, резултанта на бројни фактори, па оттаму и клучната улога на најзасегнатите страни-родители, воспитувачи, учители да ги детектираат нарушувањата во детскиот раст и развој и да преземат соодветни и навремени реакции, кои пак ќе го овозможат нормалниот раст и развој на детето.

Во третата целина насловена како *Развојот на говорот* авторите упатуваат на значењето на говорот како средство за комуникација помеѓу луѓето, способност по која се издвојуваат луѓето од сите други суштества, чиј основен двигател е сложениот мозок, во кој всушност се врши и моделирањето, обликувањето на она кое треба да се изговори. Своите размислувања за развојот на говорот ги базираат на најновите научни истражувања за неговиот развој, наведувајќи ги Чомски, Дејл, Мелкоф; Ејнер Кларк, Кул; Кулова и др.

Апсолвирајќи го прашањето: од брбореење до говор авторите упатуваат на различните циклуси низ кои поминува развојот на говорот, не заборавајќи да истакнат дека речникот на децата треба постапно и постојано да се збогатува. Покрај говорот во оваа целина авторите упатуваат и на значењето на јазикот, како уникатна способност, како основен инструмент за човековата креативност, средство за комуникација, но и средство за бариера во комуникацијата, истакнувајќи ја јазичната, културната разноликост - идентификацијата на човечкиот јазик како биокултурна појава; поврзаноста на мислењето и говорот, јазикот и комуникацијата како паралелни, проткаени појави на човечкиот дух, појави кои меѓусебно си влијаат, заемно проникнуваат и се проткајуваат еден со друг. Во оваа целина авторите детално ги елаборираат и клучните теории за разбирање на говорно јазичниот

развој, преку кои се дава одговор на прашањето дали развојните промени се примарни за развојот на говорот и јазикот на детето или примат имаат биолошките фактори? Авторите не забораваат да нè упатат на тоа дека предучилишниот период, периодот од втората до шестата година од животот, е најзначајното време за развој на говорот, кој може да се подели на предвербален период - се однесува на периодот од раѓање до првиот збор или реченица на детето, и вербален период - се однесува на периодот од првиот збор или реченица, па сè до понатамошниот развој на говорот.

Карактеристики на добриот говор е насловот на четвртата целина. Во неа авторите ги идентификуваат основните елементи на говорот, т.е. гласот, зборот и реченицата; компонентите на говорот: гласовните супрасегменти (звучност, беззвучност, јачина, висина, боја на регистар на гласот, опсег на гласот), дикцијата, интонацијата и говорот на телото како база за добар говор; особините на добриот говор како: осмисленост, логичност, правилност која ја чини експресивната страна на говорот: правилна артикулација на гласови, правилно формирање на реченици во структурален поглед, умевање за користење на сите компоненти на говорот; живост, гласност, јасност, течност, точност, разбирливост, препознатливост и умешност за убаво изразување. Развојот на сите овие карактеристики на добриот говор, како што ќе истакнат авторите, во голема мера зависи од бројни фактори, а родителите, наставникот, воспитувачот ја имаат клучната улога во негувањето на особините на доброто говорење преку нивниот говор и однос со децата, а потоа и со стручната работа од методиката по култура на говор.

Петтата тематска целина со наслов *Методи на работа*, чија вредност како што ќе истакнат авторите не се огледа во техниките или средствата кои ги користи, туку во духот кој го подига, ни нуди преглед и елаборација на најчесто применуваните методи во ова подрачје. Истакнато е значењето, суштинските карактеристики на методот на разговор, многу често применлив во ова подрачје, најчесто спонтан, обичен, но испланиран; методот на опишување; методот на демонстрација и илустрација, асоцијативно-компаративниот метод кој начесто се користи за испитување на речникот на децата, во работата на богатењето на нивниот речник, за испитување и работа на развојот на реченицата кај децата, во вежбите на слушање и дискриминација на основните говорни елементи, компоненти на говорот, во говорните игри и во говорното творештво; и најчесто користениот метод, најсоодветниот за оваа возраст - методот на игра кој подразбира низа на постапки преку кои се развиваат кај децата основните елементи, се негуваат компонентите и особините на доброто говорење.

Планирањето на воспитно-образовната работа, идентификувано како карактеристика и одлика на свесната работа на човекот, како осмислено проектирање и конкретизација на целокупната работа и активности на воспитувачот (учителот) е насловот на шестата целина. Авторите нудат преглед на суштинските карактеристики на планирањето на воспитно-образовната работа, ги елаборираат специфичностите на различните видови на планирање, со посебен акцент на дневното планирање. Понудениот модел за дневен оперативен план може да послужи како насока, водилка за идните практичари за работа во ова подрачје.

Во седмата тематска целина *Разработка на уметнички текстови* авторите говорат за идејните и естетските вредности на уметничката и народната литература за предучилишна возраст, поттикнување на интересот за книгата. Нудат и соодветни методички упатства за разработка на одделните видови уметнички текстови: сликовница, сказна, лирска поезија, приказни за животни и басни; говорат и за подготовката која треба да ја направи учителот (воспитувачот) т.е. подготвеност за идејно-уметничката анализа на творбата, но и подготвеност за методичко конципирање, моделирање на процесот. Посебно внимание е посветено на драматизацијата како форма која ќе му овозможи на детето од предучилишна возраст преку играње на улоги, сценска изведби, користење на театарот на сенки, театарот

со кукли, на сестрано и посуптилно доживување на литературната творба, но и богатее на речникот, негување на изразно говорење, јакнење на детските говорни, комуникациски можности.

Говорно-јазични нарушувања е насловот на осмата тематска целина. Авторите умешно, детално ги елаборираат прашањата поврзани со говорните нарушувања: развојно артикулаторните, нарушувањето на флуентноста и моторно-говорните нарушувања, причините за нивната појава, проценката, нивниот третман и стапувајќи ја нивната заедничка карактеристика - изолирано оштетување на говорната продукција, додека формалните лингвистички области се сочувани; како и јазичните нарушувања: бавен говорно-јазичен развој, неразвиен говор и специфични јазични нарушувања ги идентификуваат причините за нивната појава, можноста за нивно препознавање, дијагностика и мерки кои може да се преземат за нивното превенирање. Посебно внимание во оваа целина заслужува календарот за развој на јазикот и говорот со симптоми на отстапувања, кој е осмислен на начин кој може да им помогне на родителите, воспитувачите, педијатрите, односно сите кои се занимаваат со воспитувањето, образованието и здравјето на предучилишните деца да се обратат кај стручните лица со цел на децата им се помогне навреме.

Деветтата тематска целина носи наслов *Улогата на воспитувачот во поттикнувањето на развојот на говорот и превенцијата на нарушувањата на говорно-јазичната комуникација кај децата од 3 до 8 години*. Во неа авторите посебен акцент ставаат на неговата партнерска улога во говорната комуникација, како пример на добро говорење, поттикнувач на детската говорна активност. Во оваа тематска целина поставени се и различни инструменти, тестови за испитување на говорот и јазикот кои можат да се користат од страна на воспитувачите, наставниците, родителите за идентификација на различните фази од развојот на детскиот говор, нарушувањата кои можат да се појават кај нив, но и да се придонесе за текот на едукативно-рехабилитационата интервенција и успехот на логопедскиот третман. Понудени се тестови за: испитување на артикулацијата, испитување на основниот глас, испитување на јазичните структури, испитување на читањето и пишувањето. Авторите нудат и спектар на јазични игри: игри за развој на слушната перцепција; игри за развој на говорните органи, игри за развој на физиолошкото и говорното дишење, игри за развој на гласот, игри за учење, читање, пишување, парадигматски игри, семантички игри, чија значајна карактеристика е тоа што ги издвојуваат јазичните активности и вербалното однесување од нивниот инструментален контекст. На овој начин, преку јазичните игри, се гради т.н. илузорен тен, дупликат на вербалната реалност.

Во последната тематска целина насловена *Детето во дигиталното време* авторите се обидуваат да одговорат на едно од клучните прашања за улогата на медиумите и дигиталните уреди како неразделен дел од надворешниот свет, свет во кој децата растат и се воспитуваат со нивно константно присуство, во смисла колку е добро тоа за нив, особено за нивниот говор? Одговорот што го истакнуваат е дека интернетот, компјутерите и мобилните телефони можат да бидат корисни ако времето е ограничено и ако ова не е единствениот вид игра што се практикува. Според нив, клучен е сепак човечкиот фактор, кој е незаменлив во развојот на детето, особено кога станува збор за говорниот јазик, затоа што детето во голема мера учи со набљудување и слушање на луѓето во околината.

Клучните вредности за рано учење и развој во рамки на доменот јазик, комуникација и развој на писменост, нивната конкретизација преку субдомени и конкретни стандарди во секој домен се исто така презентирани во последната тематска целина.

Внимание во учебникот заслужуваат и прилозите во кои се опфатени неколку инструменти за артикулација, дискриминација, т.е. тестови со упатства, водилки за нивното применување.

Систематскиот пристап во креирање на содржините во овој учебник, доследноста во начинот на нивната елаборација, изборот на слики и илустрации кои го привлекуваат вниманието на читателот, го олеснуваат усвојувањето на наставната материја. Согласно со горенаведените констатации, а врз основа на детално анализирање на содржината на ракописот, го давам следниов:

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на анализата на учебникот „Методика на воспитно-образовната работа по развој и култура на говорот кај децата од 3 до 8 години“ од проф. д-р Кирил Барбареев и м-р Елена Ташкова, проучување на стручно-научната литература, слободно може да констатирам дека понудениот учебник претставува модел на универзитетски учебник, во кој се сублимирани факти и сознанија за проучуваниот проблем. Имено, во него се презентирани содржини кои нудат теоретски знаења од методиката на воспитно-образовна работа по култура на говорот и од логопедијата, како научни дисциплини, но и практични знаења потребни за успешна реализација на воспитно-образовна практика, не само во предучилишните установи, основните училишта, но и во семејството.

Ракописот како интегрален, целосен и исцрпен извор на информации за третманот на еден актуелен проблем, со својот методолошки и систематски приод во презентирање на содржините, претставува солидна база за преземање на понатамошни нови проучувања, истражувања.

Со актуелноста на проблематиката, сметам дека овој учебник може да најде примена како задолжителна литература во едукацијата на студентите на Факултетот за образовни науки, но и на другите наставнички факултети во Македонија кои едуцираат наставнички кадар за предучилишното, основното воспитание и образование.

Со задоволство му препорачувам на **Наставно-научниот совет на Факултетот за образовни науки рецензираниот учебник „Методика на воспитно-образовната работа по развој и култура на говорот кај децата од 3 до 8 години“ од авторите проф. д-р Кирил Барбареев и м-р Елена Ташкова да го одобри за издавање, согласно со Правилникот за издавачка дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.**

Рецензент,
проф. д-р Снежана Јованова-Митковска, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА УЧЕБНИКОТ „МЕТОДИКА НА ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА РАБОТА ПО
РАЗВОЈ НА КУЛТУРА НА ГОВОРОТ КАЈ ДЕЦАТА ОД 3 ДО 8 ГОДИНИ“ ОД
АВТОРИТЕ ПРОФ. Д-Р КИРИЛ БАРБАРЕЕВ И М-Р ЕЛЕНА ТАШКОВА

Говорот претставува уникатен, автентичен и оригинален предзнак на човекот, резултат на синхронизацијата на „когнитивните/менталните механизми, принципи, структури и процеси“, кои овозможуваат појава на адекватна симболичка и говорна артикулација. Теоретските и емпириските проучувања на појавата и развојот на говорот биле во фокусот на широкиот психолошки спектар на научни дисциплини и области, како што се психологијата, развојната психологија, психолингвистиката, неуроллингвистиката, когнитивна психологија и други.

Денешното училиште е поставено пред нови предизвици кои налагаат редефинирање на голем број педагошко-психолошки, методско-дидактички постулати кои сигнализираат за нивната асинхроност со современите барања во нашата педагошка теорија и практика. Еден од нив е културата на говорот, односно методика на воспитно-образовната работа по развој на култура на говорот кај децата која бара нова педагошка стилизација и модернизација во согласност со новите современи трендови.

Учебникот „Методика на воспитно-образовната работа по развој на култура на говорот кај децата од 3 до 8 години“ претставува своевиден современ методско-дидактички обликуван концепт на педагошко-психолошки, методско-дидактички целини, кој се состои од 9 структурни делови кои сочинуваат една функционална целина.

Во учебникот со заслужено внимание се претставени две значајни структурни целини. Едната се однесува на *Раст и развој на детето од 3 до 8-годишна возраст и развој на говорот*, каде што се нагласува значењето на компонентите на развој (физички, когнитивен, емоционален, социјален и друг развој) во еден холистички пристап во кој доминира теориска и емпириска елаборација.

Вториот се однесува на *Развојот на говорот*, кој се набљудува низ емпириската аргументација на најпознатите теориски сфаќања на интелектуалниот развој на децата во теориите на Пијаже, Виготски, Брунер и други. Што се однесува до теоретската основа на трудот, посебно во еден од структурните делови се заснова на Пијажеовата предоперационална фаза на когнитивниот развој на децата и теоријата на Виготски за социјалните и културните влијанија врз развојот на говор кој не може да се разбере надвор од индивидуалното, социјалното и културното ниво. Но она што посебно го одвојува трудот со слични или идентични академски дела од оваа област е нагласувањето на теоријата на Ноам Чомски, кој ја актуелизира својата теорија за вродена универзална граматика, односно постоење на некој вид вродена способност за совладување на говорот (language acquisition device), „вродена структура“ во усвојување и учење на говорот и јазикот.

Авторите ја препознаа потребата на времето и со својот педагошки сензибилитет ја изложуваат нивната педагошка визија со која сакаат да воспостават современи педагошки обрасци во реализација на методиката на воспитно-образовната работа во развој на култура на говорот кај децата од 3 до 8 години во предучилишно воспитување и рана училишна возраст.

Во трудот се аналитички опсервирани и операционализирани основните поими и концепти кои се предмет на дескрипција, при што се воочува нивна јасна, оперативна и функционална дистинкција. Претставува ново педагошко библиографско освежување, бидејќи има силна тенденција за имплицитна и експлицитна интеграција во практичниот педагошки амбиент во детски градинки, предучилишно воспитување и рана училишна возраст.

Целокупната содржинска и структурна композиција на трудот кај корисниците (наставниците, родителите, студентите и други заинтересирани субјекти со сигурност ќе предизвикаат позитивни реакции, бидејќи има конзистентна и логичка структурна поврзаност.

Корисниците на овој труд од различни научни профили и компетенции од оваа област можат да уживаат во текстот, бидејќи методиката на културата на говор се набљудува и елаборира интердисциплинарно (не само монодисциплинарно) што укажува на тоа дека авторите имаат холистички пристап во структурирање и претставување на целокупниот содржински концепт.

Стилот на публикацијата поради нејзината методско-дидактичка и педагошко-психолошка методолошка инструктивност претставува нова појава (буква) во нашата педагошка азбука во областа на методиката воопшто. Може да се користи во секое време, место и амбиент, и дава можност за совладување на базични, но и проширени знаења од областа на методиката на културата на говорот во различни возрастни генерации.

На крајот, останува препораката за користење на овој учебник на сите кои им е важен професионалниот успех во оваа област, но и за оние кои имаат преокупација и амбиции да ја збогатат својата педагошка култура. Структурната композиција на трудот има динамичка карактеристика, тоа кај практичарите додатно ја зголемува нивната внатрешна мотивација за иновирање на нивната педагошка реалност во детски градинки, предучилишно воспитување и рана училишна возраст, нашите денешни училишта, а притоа да не ја изгубат нашата педагошка автентичност. Динамичката дијалогска интеракција со учебникот се реализира уште со првиот контакт, но продолжува и во остварување на педагошката иновативност во професионалниот развој на сегашните и потенцијалните наставници.

Корисниците треба да ги откријат или почувствуваат вистинските причини за појавата и развој на говорот на децата кои се движат во три интеракциски релации и тоа: генетската детерминација, социјалната стимулација и индивидуалната активација.

**Рецензент,
проф. д-р Љупчо Кеверески, с.р.**

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ „МЕТОДИКА НА ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА РАБОТА ПО
РАЗВОЈ И КУЛТУРА НА ГОВОРОТ КАЈ ДЕЦАТА ОД 3 ДО 8 ГОДИНИ“
ОД АВТОРИТЕ ПРОФ. Д-Р КИРИЛ БАРБАРЕЕВ И М-Р ЕЛЕНА ТАШКОВА

Ракописот со наслов „**МЕТОДИКА НА ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА РАБОТА ПО РАЗВОЈ И КУЛТУРА НА ГОВОРОТ КАЈ ДЕЦАТА ОД 3 ДО 8 ГОДИНИ**“ претставува сериозен и аналитичен труд кој посветува внимание на развојот на говорот кај децата од предучилишна и од раноучилишна возраст. Овој труд е прв кај нас кој нуди интердисциплинарен пристап кон развојот на говорот и негувањето на културата на изразување кај малите деца. Овој проблем е особено актуелен не само кај нас туку и во развиените образовни системи во чии рамки развојот и негувањето на правилното изразување кај децата во предучилишната и во раноучилишната возраст има третман на носечки фундамент во образованието воопшто.

Според својата структура, намена, елаборација на носечките аспекти на проблемот и употребената терминологија, трудот има *монографски карактер* со обемна теоретска основа и широк спектар на оперативни-изведбени карактеристики, кој студијата ја прави лесно достапна до сите консументи кои можат да ја користат во својот професионален живот. Тоа се, пред сè, студентите, но и воспитувачите, наставниците и оние кои се посебно заинтересирани и мотивирани за правилниот говорен развој кај децата, а тоа се нивните родители.

Во овој труд преку анализа на носечките научни студии од педагогијата, методиката и логопедијата е понуден систем за современа говорно-јазична стимулација која, како што истакнуваат авторите, неминовно е поврзана со когнитивниот развој на децата од предучилишната и раноучилишната возраст. Во трудот се укажува на можноста за рана превенција на говорно-јазичните нарушувања и отстапување од нормите на говорно-јазичниот развој кај децата. Сите залагања на авторите за актуализирање и заживување на новите модели на воспитно-образовна работа со децата, на видовите на говорни игри и нивната примена во целокупниот развој на детската личност, укажуваат за важноста и значењето на раната стимулација на говорниот развој и на неговото значење за понатамошниот развој на детето во сите останати домени на развој. Нивното понатамошно созревање, зајакнување на когнитивните компетенции и искуствата ќе бидат значаен показател на нивниот говорен развој. Во трудот се понудени согледувањата на светски реномираните авторитети Пијаже, Виготски, Чомски и др. кои со своето реноме ги зацврстуваат темелите во однос на говорниот развој кај децата од предучилишна и раноучилишна возраст.

Особено значење и вредност оваа монографија има и поради фактот што во неа се елаборирани влијанијата на дигиталните уреди врз развојот на говорот кај децата.

Укажуваме на фактот дека кај нас се чувствува сериозен недостаток од ваков вид литература која може да предизвика сериозно раздвижување на нашата воспитно-образовна практика. Прв исчекор кон иновирањето на овој сегмент од воспитно-образовниот систем во целина е прифаќањето на теориите и практиките на развој и култура на говорот кај децата, како предизвик и можност за иновирање на глобалната општествена мисија и цивилизациска визија на базичните потсистеми на образование, а тоа се предучилишното и основното воспитание и образование.

Авторите на оваа монографија во приодите и во елаборацијата на проблемите на воспитно-образовната работа по развој и култура на говорот користат мошне јасен и егзактен јазик и стил на изразување, продлабочена анализа на содржината на секој поим и поврзување, споредување и корелација на сите поими со цел корисниците да добијат

систематизирани сознанија според нивното значење, потекло, генеза и меѓузависност. На тој начин се обезбедени современи толкувања кои кореспондираат со светската, особено европската педагошка терминологија и практика.

Со особена чест и задоволство предлагам понудениот ракопис со наслов „**МЕТОДИКА НА ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА РАБОТА ПО РАЗВОЈ И КУЛТУРА НА ГОВОРОТ КАЈ ДЕЦАТА ОД 3 ДО 8 ГОДИНИ**“ од авторите проф. д-р Кирил Барбареев и м-р Елена Ташкова да биде прифатен и печатен.

Рецензент,
проф. д-р Лена Дамовска, с.р.

**РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ „ТРАНСПОРТ И ЛОГИСТИКА“
ОД ПРОФ. Д-Р РИСТЕ ТЕМЈАНОВСКИ,
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП**

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како и Одлуката бр.1202-51/6 од 186. редовна седница на Наставно-научниот совет на Економски факултет, одржана на 2.4.2020 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

1. Проф. д-р Ленче Петреска, редовен професор, Факултет за економија и организација на претприемништво, Меѓународен славјански универзитет „Г.Р.Державин“;
2. Проф. д-р Алекса Стаменковски, редовен професор во пензија, Факултет за економски науки, Европски универзитет – Скопје

за изготвување на извештај - рецензија на приложениот ракопис со наслов „**Транспорт и логистика**“ од авторот **д-р Ристе Темјановски**, редовен професор, наменет за студентите на прв циклусна студии на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Економски факултет го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Ракописот „**ТРАНСПОРТ И ЛОГИСТИКА**“ од проф. д-р Ристе Темјановски е наменет за студентите на прв циклус студии на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип. Ракописот е структуриран и пишуван според Наставниот план и програма за предметот Транспорт и логистика, кој се изучува на прв циклус студии на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип. Застапен е во прва година (шести семестар), како задолжителен предмет на студиската програма Бизнис економија (2+2+2) и избран предмет на студиските програми Менаџмент и претприемништво и Маркетинг менаџмент, со неделен фонд на часови 2+2+2, исто со 6 кредити. Ракописот кој им е доставен на рецензентите претставува материјал преку кој студентите ќе можат да добијат основни насоки, сознанија, практични искуства и информации потребни за предметната материја, но и ќе може целосно да се реализираат барањата на предметната програма и ЕКТС системот.

Податоци за обемот на ракописот: Содржината на ракописот, кој е наменет за издавање во вид на е-учебник по предметот ТРАНСПОРТ И ЛОГИСТИКА е претставен од вкупно 304 страници текстуален материјал, надополнет со табели, слики и прилози. Трудот е пишуван во А4 формат, со нормален проред, употребен е фонт Ariel, големина на буквите 11. Ракописот е подготвен според стандардната методологија, а обемот на трудот и неговата содржина ги задоволуваат критериумите според бројот на часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачка дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Ракописот по обемот и содржината ги задоволува критериумите за електронски учебник и кореспондира со бројот на часови по предметот ТРАНСПОРТ И ЛОГИСТИКА за студентите на Економски факултетот при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Ракописот е напишан на едноставен и разбирлив јазик, со јасна стручна терминологија, прифатлив за студентите. Трудот, според содржината и начинот на разработка, претставува дело во кое на оригинален начин се претставува транспортната проблематика. Во него на јасен, стручен и разбирлив начин е опфатена комплексноста на проблематиката од областа на транспортот и логистиката, со домашни и светски практики и искуства. И покрај тоа што во нашата земја постои

мал број на јавно презентирана литература од оваа област, проблематиката разработена во ваква методолошка рамка и во овој обем е од драгоцената помош за студентите на Економски факултет и за студентите кои ги изучуваат сродните економски проблематики и други дисциплини. Друг учебник, скрипта, практикум или друго наставно помагало што ја третира проблематиката и на транспортот и логистиката во една синтетна целина според ваквата наставна програма на УГД не е објавен.

Краток опис на содржината: Материјата е конципирана во шеснаесет самостојни поглавја.

Во првата глава од книгата се дефинирани поимот и улогата на транспортот како значајна стопанска дејност и улогата и значењето на транспортот во општествениот развој. Д-р Темјановски ги нагласува трајните вредности на транспортот за секоја економија. Меѓународната трговска размена е најнепосредно поврзана со постоењето на развиени системи на транспортни врски помеѓу најоддалечените региони на глобално ниво. Промените во мобилноста на населението освен од економски влијанија е предизвикана од многу социјални, демографски фактори, технолошкиот развој, посебни административни мерки на владина политика, географски карактеристики и сл.

Во втората глава фокусот на внимание е посветен на историските етапи во развојот на транспортната проблематика, опфаќајќи го периодот од античко време, преку периодот на големите географски откритија па сè до современиот пристап на развојот на транспортната проблематика и организација и функционирање на современите транспортни системи.

Значењето на методолошката рамка и бројните методи кои се применуваат во транспортната проблематика е опфатено во третата глава од ракописот на д-р Темјановски. Опфатени се најчесто користените методи (разработени се единаесет методи), кои се применуваат и ја оправдуваат суштинската димензионираност на транспортот и транспортната проблематика во секое општество.

Во четвртата глава од ракописот се претставени организацијата и функционирањето на транспортот како систем. Сообраќајниот систем во најширока смисла на зборот е неделив од вкупното функционирање на општеството и најдиректно е врзан за историјата на човечката цивилизација, со начинот и квалитетот на животот, со локацијата и интензитетот на производите и други активности, со расположивиот обем и квалитет на услугите. Тој е збир на меѓусебно поврзани потсистеми и елементи како што се транспортната инфраструктура, интелектуалниот капитал и транспортната регулатива, кои овозможуваат непречено производство и реализирање на транспортните услуги, односно транспортот на стока, луѓе, растенија, животни, енергија од едно до друго место, совладувајќи огромни просторни и временски димензии.

Современите транспортни системи, нивните видови и документи кои се користат во транспортната проблематика се обработени во петтата глава. Авторот ги опфатил современите транспортни системи, но и директиви кои се препорачуваат од страна на Европскиот парламент и Советот на ЕУ за комбиниран транспорт. Во оваа глава се набројани и објаснети и ТИР, АТА и ЕЦС карнетите, нивната примена и значење за меѓународниот транспорт.

Трошоците и цена на пресметка на транспортните услуги се во фокусот на внимание во шестата глава од ракописот. Транспортните трошоци претставуваат паричен израз на потрошената количина на работа и средствата за вршење на процесот на транспортирање. Со оглед на тоа што транспортот има карактер на производна дејност, така и транспортните трошоци имаат карактер на производно-прометни трошоци, односно тие ја додаваат вредноста на стоката која се превезува и истата таа вредност ја зголемуваат.

Во осмата глава се разработени темелните вредности на транспортот како клучен елемент во европската просторна развојна перспектива која се развива како интегрален и заеднички пристап во идниот просторно-планерски модел на европските институции. Со

цел да обезбеди кохерентен развој на целата европска територија, од суштинско значење претставува потребата за поголем степен на планирање на транспортот за подобрување и организацијана целокупната инфраструктура, со отстранување на техничките препреки кои би го олесниле функционирањето на постојните национални транспортни системи. Во оваа глава детално се прикажани сите видови на транспортна инфраструктура, екипираноста, потенцијалите, но и надворешно-трговската размена на стоки во ЕУ по видови на транспорт.

Постојните состојби на сообраќајната инфраструктура во РС Македонија се разработени во деветтата глава. Сите патишта наменети за одвивање на јавниот сообраќај го чинат целокупниот систем на патна мрежа. Патната мрежа е составена и изградена од голем број патни правци со многу различни карактеристики и тоа како во поглед на својот квалитет, техничко ниво, географската и топографската положба, така и во поглед на видот и условите на сообраќајот и др. Д-р Темјановски ги разработува сите транспортни модели во земјата (патниот, железничкиот, авионскиот сообраќај), анализирајќи ги нивните постојни погодности и идни очекувани проектни реализации.

Во десеттата глава на ракописот вниманието е насочено кон транспортните коридори во РС Македонија. Во инфраструктурен поглед, тоа се транспортните оски кои поминуваат низ Република Северна Македонија, а тоа се паневропските коридори 8 (Запад-Исток) и 10 (Север-Југ). Транспортните коридори ќе функционираат во вистинска смисла на зборот ако се обезбедат и одредени институционални предуслови за нивно функционирање. Потребно е целосно обезбедување на политички, комерцијални, финансиски и технолошко-нормативни погодности. Транспортните коридори ќе можат да функционираат со целосно прифаќање и примена на меѓународните и државните регулативи, нагласува авторот д-р Темјановски.

Надворешно-трговската размена на РС Македонија по видови на сообраќај е во фокусот на внимание во еднаесетта глава од ракописот. Македонија се наоѓа на оската на еден од најзначајните меѓународни сообраќајни и комуникациски коридори, што меѓусебно ги поврзува земјите од т.н. развиен север и недоволно развиен југ, истакнува авторот. Не помалку е значаен и коридорот Запад-Исток со силни потенцијали за поврзување на развиениот запад со недоволно развиените земји од исток. Поволната сообраќајна местоположба на нашата земја, но и хендикепираноста за излез на море, просторните погодности и ограничувања, достигнатиот степен на економската развиеност влијаеле на доминантното присуство на патниот сообраќај во однос на останатите видови на сообраќај и негово значајно учество во транспортниот промет и надворешнотрговската размена.

Логистиката, нејзината суштина и значење се разработени во дванаесеттата глава на ракописот. Секторот за логистички услуги денес е неизоставен и клучен сегмент на индустрискиот сектор, како што се и иновациите, конкурентноста и комерцијализацијата на современите технологии и процеси, низ сите индустриски сектори. Логистиката игра клучна улога во конкурентноста на секоја земја и предизвикува конкурентната логистика да се спротивставува на сите глобални предизвици. Во ова поглавје авторот се фокусира на појмновното дефинирање на основните логистички термини, објаснети се категориите маркетинг логистика, каналите на дистрибуција и значењето на управувањето со синцирите на набавка. Слободно може да се нагласи дека авторот со големо внимание, стручност и посветеност ја разработува и проблематиката за современите трендови во логистиката. Во денешниот глобален бизнис, транспортот на стоки, логистика и управување со синцирите на снабдување е проектиран да бидат важен двигател на глобалната економија. Со зголемување на глобализацијата на економските активности и брзиот развој на информатичката и комуникациската технологија, бизнисите се обидуваат да се позиционираат и да се организираат ефикасно и преку стратешка основа ширум светот да ги искористат погодностите на технолошките достигнувања.

Во тринаесеттата глава на ракописот се дефинирани шпедицијата во транспортниот и логистички сектор, основните карактеристики на меѓународната шпедиција, видовите на шпедиција и правно-економските карактеристики на шпедитерското работење. Поради комплексноста на шпедитерската дејност ниту економската ниту правната наука не успеале целосно да го следат и расветлат нејзиниот вистински статус. Современата шпедиција претставува самостоен правен поим и не може да се ограничи само под класичната правна дефиниција за комисионер, агент и сл., иако во определени законодавства на одделни земји таа во правната наука сè уште се третира како еден вид на комисиона или агенциска работа, а не како самостојна категорија.

Во наредната четиринаесетта глава авторот се осврнува на обврските, правата и одговорностите на шпедитерот. Меѓународната шпедиција како значајна стопанска дејност во системот на општествената репродукција (производство-распределба-размена-потрошувачка) има задача преку својата ефикасна организациона мрежа на отпремување и допремување на стоката да ги задоволи потребите на своите комитенти во надворешно-трговскиот промет и меѓународниот транспорт. Од тоа произлегува дека како основна задача на шпедитерот е да го ослободи целосно својот комитент од грижата околу севкупниот процес на отпремување и допремување на стоката, како и сите други работи во врска со тоа. Шпедитерот во современиот меѓународен стоковен промет е најдобар и најсигурен помагач на својот комитент, тој има задача и да го советува за сите можни погодности, ограничувања, но и евентуални пречки што би се јавиле во обавувањето на главната работа.

Внатрешна организација на шпедитерското работење е предмет на расправа во петнаесеттата глава. Организирањето и проектирањето на шпедитерските активности не може да се замисли без добра организациона структура, Тоа се должи на сложеноста и значењето на меѓународниот шпедитер како алка помеѓу производителот, односно надворешната трговија и меѓународните трговски единици во странство. Во тој контекст шпедицијата како специјализирана стопанска дејност, која се занимава со организацијата на отпремувањето и допремувањето на стоки, треба да се разгледува како сложен, динамичен, стопански и економски систем.

Во последното шеснаесетто поглавје на ракописот, авторот д-р Темјановски ги опфаќа транспортните клаузули – Инкотермс 2020 (меѓународни трговски термини), нивното значење и примена во меѓународниот транспорт.

ЗАКЛУЧОК

Материјата обработена во ракописот на учебникот со наслов „**ТРАНСПОРТ И ЛОГИСТИКА**“ во целост ги задоволува потребите на Наставниот план и програма по предметот предвидена за студентите на прв циклус студии на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Материјата е презентирана со јасен, студиозен, стручно-методолошки пристап и низ бројни практични примери. Авторот применува бројни методи во презентирањето на материјата. Присутен е аналитичкиот пристап, односно квалитативната анализа, методот на графови и научна проценка. Авторот на трудот ги илустрира испитуваните појави компаративно низ временска и просторна димензија, преку примери со учество на различни модели на транспорт во превозот на луѓе, стока и услуги, а потоа врз таа основа ги прави нужните обопштувања и синтетизирање.

Во разработка на поставените теми во трудот, авторот со прилично разбирлив и стручен академски стил на пишување на вакви наставни градива пристапува кон структурирање на проблематиката и користениот материјал во конечното обликување на трудот што е пред нас. Со нагласена академска прецизност авторот ги дефинира и презентира заклучоците до кои доаѓа при истражувањето во оваа област. Поради ваквиот стил и модел на презентираниот материјал се очекува студентите без тешкотија да ја совладаат оваа материја. Трудот е поткрепен со бројни статистички табеларни прегледи и графикони, како основа на анализите, истражувањата и заклучоците по клучните прашања содржани во трудот, а цитирана е најсовремена литература за оваа проблематика од домашни и странски автори, актуелни законски регулативи, клаузули од националното и меѓународното право, како и актуелни статистички податоци од Еуростат и ОН.

Од горенаведеното, Комисијата констатира дека ракописот целосно ги оправдува и задоволува основните критериуми за објавување во форма на рецензиран електронски учебник.

Поради тоа, Рецензентската комисија има особена чест и задоволство да му предложи на **Наставно-научниот совет на Економскиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип** ракописот „**ТРАНСПОРТ И ЛОГИСТИКА**“ од проф. д-р Ристе Темјановски да биде издаден како електронски учебник за студентите на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип.

Рецензенти

Д-р Ленче Петреска, редовен професор, с.р.

Д-р Алекса Стаменковски, редовен професор во пензија, с.р.

ПРЕГЛЕД
на наслови на теми за изработка на магистерски и специјалистички трудови
одобрени од наставно-научниот совет на единицата

ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ		
1.	Наслов на тема	Душеновата мускулна дистрофија – студија на случај
	Одлука бр.	2002-57/41 од 3.3.2020 г.
	Ментор	Доц. д-р Тоше Крстев
	Кандидат	Дорис Старчева
2.	Наслов на тема	Ефект на кинезитерапијата кај пациенти со латерален епикондилитис
	Одлука бр.	2002-57/42 од 3.3.2020 г.
	Ментор	Доц. д-р Данче Василева
	Кандидат	Елена Гурчиноска
3.	Наслов на тема	Ефект на кинезитерапија кај пациенти со буритис на рамото
	Одлука бр.	2002-57/43 од 3.3.2020 г.
	Ментор	Доц. д-р Данче Василева
	Кандидат	Суат Бериша
4.	Наслов на тема	Улогата на семејната сестра во спроведување на имунизација и едукација на населението во Општина Кочани за период од 2016 до 2019 година
	Одлука бр.	2002-57/45 од 3.3.2020 г.
	Ментор	Проф. д-р Гордана Панова
	Кандидат	Кристина Јанева
5.	Наслов на тема	Ефект на примена на биодексизокинетичка машина во рехабилитација на преден вкрстен лигамент (ACL)
	Одлука бр.	2002-67/6 од 7.4.2020 г.
	Ментор	Доц. д-р Данче Василева
	Кандидат	Тоше Трајковски

6.	<i>Наслов на тема</i>	Третман на мускулно-скелетна болка
	<i>Одлука бр.</i>	2002-67/38 од 7.4.2020 г.
	<i>Ментор</i>	Проф. д-р Ленче Николовска
	<i>Кандидат</i>	Орде Кантарциоски
7.	<i>Наслов на тема</i>	Третман на фибриомиалгии со методи на традиционална кинеска медицина
	<i>Одлука бр.</i>	2002-67/39 од 7.4.2020 г.
	<i>Ментор</i>	Проф. д-р Ленче Николовска
	<i>Кандидат</i>	Бојан Радински